

HLEDÁNÍ SMYSLU S EMANUELEM SWEDENBORGEM

Lenka Máchová

***Zamyšlení nad učením
Emanuela Swedenborga***

1999

**www.andele-nebe.cz
www.vesmirni-lide.cz**

HLEDÁNÍ SMYSLU

Lenka Máchová

Zamyšlení nad učením
Emanuela Swedenborga

Emanuel Swedenborg

— švédský mystik, vědec, teolog a filozof osmnáctého století. Byl jedním z nejučenějších polyhistorů své doby dobře známý svými spisy z oblasti kosmologie, fyziologie, anatomie, krystalografie, vědecké filozofie a dalších vědních oborů. Své poslední obsáhlé dílo o lidském mozku však nechává nedopsané, neboť cítí, že je povoláván k většímu úkolu. Začínají se u něj projevovat mystické a vizionářské zkušenosti, které později popisuje a vysvětluje ve svých teologických dílech. Swedenborg tvrdí, že mu byl Bohem otevřen duchovní zrak a bylo mu umožněno nepřetržitě po období mnoha let pobývat v duchovním světě, rozmlouvat s jeho obyvateli a zkoumat je tak, jak vědec pozoruje a zkoumá svět přírodní, a to za tím účelem, aby mohl lidem předat učení o duchovních skutečnostech a o životě, jak jej vést dle pravých principů Lásky a Pravdy.

Veškeré náboženství se vztahuje k životu a životem náboženství je konat dobro.

Emanuel Swedenborg, Nauka o životě 1

ÚVOD

Tato kniha je určena všem, kteří hledají odpovědi na otázky, které si lidé kladou od nepaměti: Otázky o Bohu, o Jeho charakteru, o tom, co z toho plyne pro náš život ... — hledají však takové odpovědi, kterým by také rozuměli, nejenom věřili.

Myšlenky popsané v této knize jsou založené na teologickém systému Emanuela Swedenborga, švédského vědce, mystika a teologa 18. století. Otázku, kdo je jediným opravdovým zdrojem těchto idejí, necháme na čtenářově vlastním zvážení. Uvedenými myšlenkami nabízíme především smysl, kterým rozumíme:

- soulad náboženského učení a rozumového poznání — skutečnost, že lidé mohou principy náboženství pochopit svým vlastním rozumem

- vnitřní i vnější soudržnost — vnitřní logika, ucelenost a soulad mezi všemi složkami náboženství, souhlas s poznáním vědy apod.
- univerzálnost — všeobecná platnost základních principů náboženství pro všechny lidi každého zvláštního vyznání, kultury či tradice
- spojení se životem — skutečnost, že náboženství vede k dobru života účinné lásky pro druhé, a nikoli k pouhé víře odtržené od života.

Jak vyplývá z následujících stránek, náboženství popsané v této knize zdůrazňuje racionalitu a svobodu jako základní charakteristiky, které činí člověka člověkem. Racionalitou člověk zkoumá a posuzuje věci kolem sebe a člověk pomocí ní zakládá svou duchovní svobodu, která je svobodou přijmout či odmítnout cokoli, co souhlasí či nesouhlasí s jeho vnitřním přesvědčením. To platí také — a především — o věcech náboženství.

Náboženství vždy bylo a bude tou nejvyšší a nejposlednější věcí člověka. Ve dnešní zmatené době, kdy předlouhá historie náboženského vývoje ukazuje, jak se nejrůznější náboženská přesvědčení mohou od sebe lišit a často být i zneužita k různým světským cílům, je spousta lidí ponechána v pochybnostech, co náboženství skutečně znamená.

Úvahami o náboženstvích se zabývá jedna z následujících kapitol. Úvodem si řekněme, že náboženstvím nemáme na mysli žádnou soustavu pouček či dogmat, jejichž znalost zakládá spasení těch, kteří vně uvěřili. Naopak — Bůh, jediný pravý zdroj každého skutečného náboženství, je zde pro všechny a usiluje být přijat všemi; a způsob, jak může být přijat, spočívá v opětování Jeho Lásky tím, že lidé žijí život podle Jeho přikázání, která tvoří jádro všech pravých náboženství. Náboženstvím takto můžeme rozumět soustavu univerzálních principů, které člověk přijímá od Boha a které jej vedou k užitečnému životu lásky a pravdy.

Není proto důležité, - kdo a za jakých okolností dané náboženství předkládá — důležité jsou ony principy, které pocházejí pouze od Něj. Náboženství popsané v knihách Emanuela Swedenborga je zvláštní tím, že tyto Božské principy, vedoucí člověka na jeho cestě k nebi, nejen obsahuje, ale obsahuje jev takové formě, že člověk má možnost jim i porozumět — člověk smí nejen vědět, co je Boží vůle pro člověka, ale i proč tomu tak je. Duchovní skutečnosti a zákony jsou odkryty způsobem, umožňujícím člověku se svou racionalitou poprvé proniknout za závoj zdánlivosti do tajemství víry.

Lenka Máchová

1. VĚŘIT ?

Spasitelná víra vychází z vnitřního přijetí. Nemůže existovat u nikoho jiného než u těch lidí, kteří žijí užitečný život vzájemné péče o druhé.

O víře 242*

*) U citátů, kde není uveden autor, se vždy jedná o zkratku názvu díla Emanuela Swedenborga, jejichž seznam naleznete v závěru. Číslo za názvem odpovídá indexaci, kterou Swedenborg použil pro označení obsahu svých spisů.

Mít víru neznamená pouze věřit, ale také chtít a dělat to, čemu člověk věří.

Poslední soud 3

Člověk dosáhne osvícení, jestliže je v lásce k pravdám pro pravdy samé, a ne pro sebe a pro svět.

Nebeská tajemství 9424

Víra je pravda přijatá srdcem.

Objasněná Apokalypsa 813

Vyslovíme-li slovo **náboženství**, spouště lidí se nejspíše vybaví slovo **víra**. Náboženství a víra jsou pojmy v mysli lidí úzce spojené. Avšak po-pravdě řečeno, často je to dnes právě ona uvíra“, která mnohé od pravého náboženství odrazuje. Vírou je však možné rozumět přinejmenším dvě různé věci — a proto i náboženstvím.

Věříme-li něčemu, musíme mít v první řadě důvod, proč jsme dané věci uvěřili. Je-li jediným důvodem naší víry skutečnost, že nám z této víry vyplývají určité výhody (např. pocity bezpečí ze sounáležitosti ke skupině lidí či z víry ve vlastní spasení), nebude se jednat toliko víru jako spíše o osobní přesvědčení. Chceme-li něčemu věřit, budeme tomu věřit, ať už nám naše zkušenosti či rozum s logikou říkají cokoliv.

Existuje však i jiná víra, která je nerozlučně spojena s vnitřní touhou poznat pravdu. Jsme-li motivováni něčím vyšším než našimi osobními potřebami a žádostmi, pak předtím, než uvěříme, potřebujeme vědět, že to, čemu máme věřit, je skutečné, že to není pouze nějaký trik, který na nás hrají naše vlastní smysly nebo naše nerozpoznané mentální procesy. Záleží-li nám na věci opravdově, je pro nás naše víra příliš vážná věc, než abychom se spokojili se skutečností, že nám jiní lidé říkají, že něco je tak či onak.

S tím však souvisí základní otázka, se kterou se filozofové trápili odnepaměti: jak víme, že něco víme? Problém je v tom, že rozum samotný nemůže dokázat svou vlastní platnost. Chceme-li něco dokázat, vždy musíme předmět dokazování vztáhnout k něčemu jinému jako ke standardu či prostředku srovnání. Rozum má dva takové standardy — intuitivní víru (vycitňování) a zkušenost. A proto nejlepším způsobem, jak můžeme něco vědět — včetně toho, zda naše víra v Boha je skutečná — je nalezení soudržnosti mezi vírou, rozumem a zkušeností.

Náš systém víry bude proto stát na pevných základech pouze tehdy, bude-li soudržný a v souladu s naším rozumovým chápáním a poznáním, tak s naší Životní zkušeností.

Víra: Ve všech oblastech zkoumání existují určité pravdy, axiomy, které jsou průkazné samy o sobě: nelze je odvodit z žádné jiné skutečnosti. Tyto skutečnosti zkrátka přijímáme jako platné — věříme jim. V náboženství je takovouto nejdůležitější pravdou, že Bůh je a že je Dobrý.

Lidé nikdy v historii nenalezli způsob, jak s konečnou platností dokázat existenci Boha. Filozofové vytvořili škálu nejrůznějších a často myšlenkově výjimečných systémů, přinášejících „důkazy“ o Boží existenci. Žádný z nich však není takový, aby nemohl být jiným systémem vyvrácen.

Poznání: Přijmeme-li základní axiom náboženství — že Bůh je a že je dobrý, všechna další specifitější učení mohou být z tohoto předpokladu logicky odvozena. Je to podobné jako v matematice: z geometrických axiomů můžeme odvodit konkrétní matematické vzorce a poučky. Stejně tak i v náboženství můžeme ze základních předpokladů, kterým věříme intuitivně, postoupit k racionální víře zahrnující mnohé specifické myšlenky. Takto vytvořený náboženský systém je soudržný a logický: jedna skutečnost logicky navazuje na druhou a je v souladu s našimi ostatními znalostmi o světě.

Zkušenost: Náboženství však není pouze záležitostí rozumu — je to především záležitost našeho Života, a tedy naší vůle. Na začátku této kapitoly jsme poznamenali, že hodnověrnost víry je odvozena od motivace, tedy od vůle člověka. Pouze máme-li upřímnou a nesobeckou snahu poznat pravdu a nechat se jí vést ve svém životě, pravda nám může být zjevoována a můžeme ji tak opravdu poznat. To platí nejen o pravdách duchovních, ale i o zjevnějších skutečnostech: Jsme-li plni předsudků a skrytých zájmů, nevidíme věci tak, jak skutečně jsou.

Náboženství, které prezentují tyto stránky, je uceleným a logickým náboženským systémem, což může vidět každý, kdo má nezaujatou touhu po poznání. To je však pouhý začátek. Pouze snaha žít podle ideálů, které tyto principy představují, způsobuje hlubší změny v motivaci člověka a tak jej připravuje pro vnitřní přijetí dalších pravd. Vnitřním přijetím, které přesahuje přijetí pouze vnější, rozumové, se tyto pravdy stávají předmětem nejen víry a rozumu, ale i zkušenosti člověka. Je řízením Božské moudrosti, že takto jsou pravdy člověku zjevovány pouze postupně, až pokud je s to je nezneužít, ale naopak použít je k dobrému účelu — neboť znalost duchovních pravd v rukou špatného člověka ohrožuje nejen druhé lidi, ale zejména jeho samého.

Víra je očima lásky.
Nebeská tajemství 3864

Pravda nezáří sama od sebe, protože v ní samotné není nic, co by hořelo. Avšak pravda září od dobra, protože dobro je jako plamen, který dává světlo.
Nebeská tajemství 4742

Člověk, který zná všechna dobra a všechny pravdy, jaké jen člověk může znát, avšak který neodpírá zlu, nezná nic.

Objasněná Apokalypsa 1180

2.

PODSTATA ZJEVENÍ, prorok Emanuel Swedenborg

V kapitole *Věřit ?* se zamýšlíme nad otázkou, jak můžeme vědět, že něco opravdu víme, a nabízíme jako řešení myšlenku, že základem pro naše vědění by mělo být nalezení soudržnosti mezi vírou, rozumovým poznáním a zkušeností.

Tato myšlenka však v sobě skrývá i další otázku: Věříme-li něčemu, poznáváme-li něco, máme-li s něčím zkušenost, odkud ono *něco* přichází? Podvědomě předpokládáme, že ono *něco* má objektivní realitu nezávislou na nás a našich smyslech — že existuje objektivní pravda. V opačném případě, bylo-li by vše pouze námi vytvářenou subjektivní realitou, nejenom že by nemělo smysl hovořit o víře, náboženství a Bohu, ale i náš život a jakékoliv poznání by ztratilo základnu a smysl. Připustíme-li však, že absolutní, objektivní Pravda existuje, můžeme ji přisoudit jako atribut Bohu. Tato Pravda potom musí být jediným pravým zdrojem všech pravd, které se jeví v tomto světě a které člověk poznává.

A zde se dostáváme k myšlence zjevení. Jsou-li veškeré pravdy od Boha, v nejširším slova smyslu je zjevením vše, co pravdivě poznáváme — ať již přímo, nebo zprostředkovaně druhými lidmi: na konci každého pravého poznání stojí vždy jeho zdroj, Bůh.

Slovo *zjevení* však obvykle používáme v užším slova smyslu. Máme jím na mysli určité významné pravdy, které Bůh v určené době sděluje lidstvu prostřednictvím k tomu vybraných a připravených lidí. Takovými lidmi byli například prorokové, o nichž se dočítáme v knihách Starého Zákona. Těmto lidem bylo zjevení předáváno různými způsoby — např. ve snech či ve vytržení ducha, kdy jejich tělo zůstalo po určitou dobu bezživotně ležet, zatímco jejich duch byl ve stavu schopném přijímat zjevované pravdy. Tito lidé si nemuseli být nutně vědomi duchovního dosahu a smyslu poselství, které jim bylo předáváno.

Byla-li zjevení používána Bohem jako prostředek vedení lidstva v dávnověku, není důvod pro domněnku, že Bůh nemůže — je-li to nadále účelné — něco obdobného zopakovat v dnešní době. Opět se však dostáváme k otázce: máme možnost nějakým způsobem posoudit a ověřit pravost zjevení? Tyto stránky hovoří o náboženství, které — jak samo tvrdí — bylo umožněno zjevením, skutečným prostřednictvím k tomu vybraného služebníka, švédského vědce, myslitele a teologa 18. století, Emanuela Swedenborga. V následujících odstavcích vám nabízíme stručné zamyšlení nad jeho autenticitou.

Zjeveními Bůh předkládá lidem to, co vdané době duchovně potřebují. V dnešní moderní době je to zejména možnost racionálního porozumění Bohu a Jeho záměrům pro člověka, jehož prostřednictvím je mu umožněno jít cestou stále užšího spojení se svým Stvořitelem. Lidé, kteří se vyvíjejí cestou neustále se prohlubujícího poznání přírodního světa a jeho zákonů, chtějí také porozumět zákonům stojícím nad přírodními zákonitostmi, zákonům, které tento přírodní svět řídí a dávají mu smysl a řád. Jinými slovy: kromě přírodního, viditelného světa chtějí porozumět světu duchovnímu atomu, jak se oba tyto světy k sobě vztahují.

To vyvolalo, jak tvrdí popisované náboženství, nutnost zjevení, které by se lišilo od všech předcházejících. Člověk, který měl toto zjevení zprostředkovat, musel být schopen vědomého vnímání v obou světech zároveň, v duchovním a přírodním: tuto schopnost, kterou někteří lidé zažívají jako výjimečný okamžik v mimořádných situacích, mu Bůh musel poskytnout trvale.

Jelikož podstata tohoto zjevení spočívá v racionálním pochopení a objasnění zákonitostí obou světů, tento člověk musel být schopen porozumět všemu, co mu bylo zjevováno. Na jedné straně musel mít veškeré potřebné znalosti, schopnost logického myšlení a osvojené metody vědeckého pozorování, získané zkoumáním světa přírodního, a na druhé straně musel být schopen tyto metody a schopnosti uplatnit při pozorování skutečností světa duchovního.

18. století, doba, ve které žil Emanuel Swedenborg, byla dobou osvícení a počátku rozvoje moderních vědeckých objevů. Při bližším pohledu do historie se dozvíme, že tato doba nezaznamenala vzdělanějšího a učenějšího muže, než byl E. Swedenborg. Byl jedním z

polyhistorů své doby a proslul svými spisy a objevy z oblasti kosmologie, fyziologie, anatomie, psychologie, metalurgie, politiky, ekonomiky i dalších oblastí. Jeho inteligence a rozumové schopnosti byly však pouze nezbytným předpokladem pro jeho misi. Můžeme z nich usoudit na schopnost neobvykle obsáhlého poznání přírodního světa, o pravosti jeho poselství ze světa duchovního nám však neříkají nic. K tomu, aby někomu mohl být svěřen tak grandiózní úkol, jako je poznání a popsání zákonů a skutečností z duchovního světa, musí být splněny i další podmínky.

K poznání přírodního světa člověku stačí inteligence a vhodné prostředky. K poznání vyšších stupňů reality je nezbytným předpokladem také pravost vůle. Zjevení, které je od Boha, předpokládá zásadní a nezbytnou podmínku: člověk, který je přináší, musí být prost všech sobeckých lásek, musí být služebníkem svého Pána, konajícím s pokorou jeho vůli. V žádném z jeho konání se nesmí objevovat nic z obvyklých lidských pohnutek, jako je ctižálost, touha stát se známým či získat své následovníky a obdivovatele. Jeho jediným cílem musí být vůle vykonat co nejlépe to, k čemu jej Bůh povolal.

Podívejme se opět na život Emanuela Swedenborga. Po svém povolání ve věku 57 let zanechává svá rozepsaná vědecká díla a místo úspěšné kariéry vědce se počiná věnovat intenzivnímu studiu Bible a jejích původních jazyků, hebrejštině a řečtině. Otevírání jeho duchovních schopností je doprovázeno intenzivními duševními zápasy, během kterých se z člověka, spoléhajícího se právem, ale poněkud příliš na své rozumové schopnosti, měl stát člověk oproštěný od sebe sama a tak připravený k vykonání svého úkolu.

A tak jej nalézáme — uznávaného vědce a filozofa, respektovaného hosta královských dvorů — jak se vzdává svých životních a světských ambicí a v temnotě noci, cizinec v cizí zemi, noří svou duši do modliteb k Bohu a zpívá prosté písničky ze svého dětství: „Ježíš je můj nejlepší přítel ...“

Při četbě něčeho tak neobvyklého se nám však vnucuje další otázka: nejsou to vše pouze halucinace a fantazie člověka, který ztratil smysl pro realitu, duševně se pomínul? Opět zde máme několik vodítek, jak k otázce přistupovat. Jedním z nich je život člověka, jak jej známe z historických záznamů a výpovědí jeho současníků, a druhým je dílo samotné.

Pokud se z Člověka smysluplně zapojeného do společnosti náhle stane podivínský samotář stranící se lidí, těžko navazující vztahy ke svému okolí, můžeme se právem domnívat, že něco není v pořádku. Jinými slovy, integrita života a vztahy k okolí nám poví mnoho o duševním zdraví a rovnováze člověka, a tedy i o důvěryhodnosti jeho svědectví.

Emanuel Swedenborg zůstal i po svém povolání nadále velmi otevřeným a přátelským Člověkem, oblíbeným společníkem svých současníků. Nadále se účastní veřejného života a přispívá ke správě veřejných záležitostí ve Švédsku (např. v oblasti ekonomiky). „*Emanuel Swedenborg vlastnil nejzdravější a nejširěji se rozprostírající intelekt své doby*“, tvrdí americký filozof Henry James. Skromnost jeho života, anonymita jeho děl (až do doby, kdy jeho autorství vyšlo veřejně najevo), jeho cíl reformovat stávající církve namísto zakládání nové, absence obdivovatelů (kromě několika osobních přátel) apod. vypovídají výmluvně o jeho životě a hodnotách.

Vnitřní i vnější soudržnost jeho obsáhlého teologického díla, obsahujícího přibližně 15 000 tištěných stránek a vytvářeného v průběhu téměř 30 let, jsou další indikací jeho božského zdroje. Pokud by někdo vytvářel takovéto komplikované dílo na základě své vlastní fantazie, byl by stěží schopen tuto soudržnost po tak dlouhou dobu udržet.

Dalším důkazem pravosti díla je samotná Bible, jejíž vnitřní smysl spisy E. Swedenborga vykládají. Výklad Písma, podepřený desítkami a desítkami pasáží podporujících každé tvrzení, je nejdůkladnější a vzájemně nejpropojenější expozicí Bible, jaká byla kdy provedena. Tento výklad je nejenom sám o sobě vnitřně soudržný, ale navrácí vnitřní soudržnost i Písmům samotným, která jinak — při doslovné interpretaci jejich sdělení — není možná.

A konečně, důležitou podmínkou pravosti díla je skutečnost, že musí významným způsobem přispívat k lepšímu životu těch, kdo je čtou. Je-li tato podmínka splněna, není nakonec ani tak nutné zkoumat, kdo a za jakých podmínek zjevení přinesl. To vše jsou druhořadé záležitosti. Swedenborg nechtěl, aby se věřilo v něj, ale v pravdy, o kterých psal. Tyto pravdy a dobro života, ke kterému mají vést, jsou tím, čemu máme věřit.

3.

NÁBOŽENSTVÍ VE SVĚTĚ

Kdyby se jen všechna odvětví křesťanství mohla shodnout na jednoduchém, oddaném, etickém učení, kterým Swedenborg tak jasně a přesvědčivě vyjádřil, že právě křesťanství je plnění Božích zákonů v duchu lásky !

K. C. F. Kraus

Lidé si kladou otázku: proč na světě existuje tolik různých církví? Je-li pouze jeden Bůh, a tedy jen jedna Pravda, nenaznačuje existence mnoha nejrůznějších vyznání lidí po celém světě, že se všichni mýlí, anebo alespoň že Bůh je nepoznatelný a náboženství jsou postavená pouze na lidských domněnkách ?

Důvody pro rozdílnost náboženských náhledů jak mezi církvemi, tak i v rámci samotného křesťanství však nemusíme hledat v Bohu samotném ale v rozdílech mezi lidmi a jejich uzpůsobení pro přijetí Božských pravd.

Otázka potom může znít: je jedno náboženství lepší než druhé ? A co je toho měřítkem ?

Jednu z nejlepších odpovědí na tento problém nabízí ekumenicky přístup. Ekumenickou ideou je, že konkrétní náboženské vyznání je dobré pro toho člověka, který mu věří — pro daného člověka by nebyl stejně dobrý žádný jiný způsob porozumění Bohu a Jeho vůle pro lidi, avšak jiný způsob víry může být velmi vhodný pro někoho jiného.

Teologie popsaná Emanuelem Swedenborgem tento náhled rozšiřuje. Ačkoliv je Bůh uctíván po světě různými způsoby — z onoho prostého důvodu, že lidé jsou různí — neznamena to, že všechna náboženství jsou stejně dobrá. Náboženství je dobré do té míry, do které vede své příznivce k lásce k Bohu a klidem. Různá náboženství, zdůrazňující různé způsoby, jak postupovat na cestě k těmto ideálům, jsou vhodná pro lidi různého uzpůsobení, avšak čím efektivněji každé jednotlivé náboženství vede své příznivce k lásce k Bohu a k dobrému konání pro druhé, tím více dobra má v sobě.

Existuje-li popsáním způsobem měřítko *dobra* každého náboženství, musí potom existovat jedna forma náboženství, která je nejlepší, protože vede obecně nejefektivněji k těmto cílům, přibližuje a dovoluje nejvíce se přiblížit k ideálům, které představuje. Křesťanství může být z

tohoto hlediska považováno za lepší než jiná náboženství, neboť se ideálu přibližuje těsněji než jiná náboženství, a to ze dvou důvodů:

Za prvé, křesťanství představuje Boha lidem v Jeho vtělené lidskosti, a tak umožňuje hlubší znalost a hlubší lásku k Němu než veškerá jiná náboženství. Za druhé, křesťanství nejdůrazněji vyzývá k aktivnímu životu dobra a užitečného jednání.

Jak mezi křesťany, tak mezi příznivci ostatních náboženství však ideál života lásky k Bohu a klidem doposud nebyl naplněn. Učení přinesené v dílech Swedenborga tvrdí, že o tomto naplnění náboženství a doby mluvil Ježíš, když řekl: „Mám ještě mnoho věcí co říci, ale nyní byste to neunes-11.“ Mluvílo čase, kdy již ke Svým následovníkům nebude mluvit v přirovnáních, ale přímo (*Jan 16, JZ 13,25*). Tento druhý příchod Pána je spojen s rostoucím duchovním uvědoměním v mysli a srdci lidí.

Po dlouhých staletích vývoje tak lidé mohou dospět k bodu, kdy již budou schopni odpovědět na požadavky náboženství v jeho vrcholné formě. A to jednak univerzálně, v rámci svých vlastních tradičních náboženských forem a představ— tím, že je budou schopni stále více otevírat Jeho vlivu všeobecných principů lásky a porozumění. A rovněž specificky, přijetím tohoto nově vyloženého křesťanského učení, které obsahuje principy náboženského života v přímé a racionální formě.

Toto křesťanské učení usiluje o ideál lásky k bližnímu, jehož obrazem je *Svaté město* sestupující od Boha z nebe do života lidí — a proto název města *Nový Jeruzalém* bývá někdy používán k popisu této náboženské víry. Tento ideál je prezentován formou, která může být přijata lidmi, kteří vyrostli a byli vychováni ve věku rozumu a vědeckých poznatků a kteří proto k posuzování skutečností používají své racionality. Ačkoli tento přístup nemusí být nejvhodnější pro všechny, teologie nové osvětleného křesťanství zve ke zkoumání ty, kteří nejsou zcela spokojeni s vysvětleními doposud poskytnutými ostatními náboženskými systémy.

Pravé křesťanství spočívá vtom, že by lidé měli žít v lásce k bližnímu. To znamená, že by měli pracovat na svém růstu v upřímnosti, spravedlivosti, poctivosti, a tyto hodnoty by měli praktikovat pro ně samé. Tyto hodnoty by měly být ctěny jako Božské, protože Božství Pána je v nich a pochází od Něj. Praví křesťané tuto pravdu uznávají, když říkají, že v nich samých není nic dobrého kromě toho, co přichází seshora, tedy od Boha. Otázka, zda lidé jsou či nejsou křesťané, by měla být zodpovězena podle toho, jaký Život žijí.

Duchovní deník 5063

Pánova církev není zde nebo tam, ale je všude. Je uvnitř v místech, kde se církev nachází, stejně tak jako vně, kde je život formován podle zákonitostí účinné lásky. Tímto způsobem je Pánova církev rozšířena po celé zemi, avšak přesto je jen jedna; neboť když je založena na životě, a ne na naukách odtržených od života, je církev jen jedna. Pánova církev je rozšířena po celém světě, ale ve své specifické podobě se nalézá pouze tam, kde je uznáván Pán a kde lidé mají Slovo.

Nebeská tajemství 8152 a 10765

Pánova Církev je rozšířena po celé zeměkouli, a je proto univerzální. Jsou v ní všichni, kteří žijí dobrý život podle své vlastní náboženské víry.

Nebe a peklo 328

VÝROKY ZNÁMÝCH OSOBNOSTÍ

Je docela pravděpodobné, že většině lidí, kteří se poprvé setkají se Swedenborgovými popisy duchovních světů a jejich obyvatel, musí připadat některá jeho svědectví zarážející a podivná. Jakkoli obtížné však tyto texty jsou, před vytvořením předčasných závěrů si vždy můžeme položit otázku: „Jak je možné, že se lidé takového jasného myšlení a vnitřní integrity, jako D. T. Suzuki, nebo literární velikánové jako Jorge Luis Borges a Czesław Miłosz, odmítli poddat požadavkům obecného smyslu pro to, co je „normální“, a pokračovali v četbě tohoto autora?“ Snad to byla jejich připravenost k uznání velikosti života samotného — jeho velikosti a tajemství — která jim dovolila přiznat Swedenborgem popsanému světu, přesahujícímu při prvním pohledu náš pevně vymezený svět, svá vlastní práva...

Swedenborgova teologie je vznešená (...) on jediný umožňuje člověku dotknout se Boha.

Vrátil jsem se ke Swedenborgovi po rozsáhlém studiu všech náboženství (...) Swedenborg nepochybně shrnuje všechna náboženství — nebo spíše jedno náboženství — lidstva.
Honore de Balzac, francouzský spisovatel

Swedenborgovy vize (...) jsou zřídlem těch nejvyšších věcí.
William Blake, anglický básník, malíř a rytec

Swedenborg (...) Nikdo nepřijal život plněji, nikdo jej nezkoumal s větší vášní, s takovou intelektuální láskou, s takovou netrpělivostí se o něm dozvědět víc.
Jorge Luis Borges, jihoamerický básník a prozaik

Velký švédský věstec, Emanuel Swedenborg, vyslovil některá tvrzení, která jsou otcem našich nových znalostí o nadpřirozených věcech. Když prvé paprsky vycházejícího slunce duchovních znalostí dopadaly na zem, osvětlily největší a nejvyšší lidskou mysl, předtím než svůj svit vylily i na menší postavy lidstva. Vrcholem této vysoké hory lidské mentality byl tento velký náboženský reformátor.
Arthur Conan Doyle, britský spisovatel

Nejpozoruhodnější krok v historii náboženství nové doby byl učiněn Swedenborgovým génem.
Ralph Waldo Emerson, americký filozof

Pro mě je Swedenborgova literatura vysvětlením života — jeho významu a účelu — které uspokojuje něco v nás, co již víme, a k čemu se můžeme obrátit pouze pravdou.
Amelita Galli-Curci, italská sopranistka

Emanuel Swedenborg měl nejzdravější a nejširší intelekt, jaký jeho doba poznala (...) S jasnou a intelektuální vizí uchopil plodné principy věcí.
Henry James, Sr., americký filozof

Tak jako každý i já tíhnu k tomu, věřit ve svět za hranicemi viditelná, a mám dostatek poetických sklónů a hnací síly k životu, že dokonce i mé vlastní omezené já se rozpíná, aby zakoušelo Swedenborgův duchovní svět.

Johann Wolfgang Goethe, německý básník a dramatik

Obdivuji Swedenborga jako velkého vědce a zároveň velkého mystika. Jeho života práce mě vždy velmi zajímaly a přečetl jsem sedm objemných knih jeho spisů, když jsem byl studentem medicíny.

Carl G. Jung, švédský psycholog a psychoanalytik

Jsem Emanuelu Swedenborgovi hluboce vděčná za to, že mi poskytl bohatší interpretaci Bible, hlubší porozumění křesťanství a vzácný smysl pro božskou přítomnost ve světě. Swedenborgovo poselství přineslo barvu a skutečnost a jednotu do mých myšlenek o příštím životě; povzneslo mé myšlenky o lásce, pravdě a užitečnosti; je mým největším povzbuzením k překonání mých vlastních omezení.

Dr. Helen Kellerová, slepá a hluchá americká autorka

Veškeré mé učení je postaveno na Hahnemannovi a Swedenborgovi; jejich učení si perfektně odpovídají.

James Tyler Kent, lékař a proponent moderní homeopatické teorie a praxe

Nechte mě vysvětlit, proč si Swedenborg zaslouhuje zkoumání. Je skutečností, že největší poetové a spisovatelé si od něj volně vypůjčovali. Seznam je dlouhý: nejdříve Blake, jako jeho přímý duchovní následovník; potom Goethe, horlivý čtenář Swedenborga (tak jako i Kant); za nimi následují Edgar Allan Poe, Baudelaire, Balzac, Mickiewicz, Slowacki, Emerson, Dostojevskij...

V historii rebelie člověka proti Bohu a řádu přírody stojí Swedenborg jako lékař, který chtěl rozbít pečeť na svatých knihách, a proto učinit rebelii nepotřebnou.

Czeslaw Milosz, polský básník a prozaik

Shoda toho, co Swedenborg píše o některých svých duchovních zkušenostech, s tím, o čem vyprávějí ti, kteří se vracejí z místa, kam byli voláni, je úžasná.

Raymond Moody, autor Života po životě

Lidé, kteří mají zážitky z blízkosti smrti, nahlízejí dveřmi vedoucími do života po Životě, ale Swedenborg prozkoumal celý dům.

Kenneth Ring, autor a zakladatel Mezinárodní Asociace pro studium zážitků z blízkosti smrti

Ve světě, ve kterém hlas svědomí se často zdá tichý a nevýznamný, vyvstává potřeba duchovního vedení, jehož byl Swedenborg obzvláštním příkladem.

Franklin Roosevelt, 32. prezident U.S.A.

Pro vás, lidi ze západu, to je Swedenborg, kdo je vaším Buddhou, koho byste měli číst a následovat !

D. T. Suzuki, učenec zen-budhismu

5.

PRINCIPY SWEDENBORGOVY TEOLOGIE

„Kdyby lidé jenom věděli, že jsme všichni stvoření pro nebe“, čteme na stránkách spisů E. Swedenborga spolu s ujištěním: „Jsme přijati do nebe, když přijmeme nebe do sebe.“ Jak velké je to ujištění v naší zmatené a odvrácené době !

Účelem Swedenborgova teologického přínosu bylo pomoci lidem v jejich usilování stát se opravdovějšími a skutečnějšími lidskými bytostmi, přesvědčit nás, že máme ducha — že jsme duchovní bytosti — nyní i navěky, a pomoci nám k tomu, abychom se stali duchovně vědomějšími.

DUCHOVNÍ REALITA

Jedním ze základních kamenů teologie popsané Emanuelem Swedenborgem je učení, že duchovní realita je svým vlastním způsobem stejně skutečná a pevná jako hmotná realita. Zdrojem této reality je nekonečná *Láska-a-Moudrost*. Láska je energií, která tvoří podstatu veškerého stvoření, a moudrost je řád nebo plán, kterým se láska projevuje a který je všude ve stvoření přítomen. Bůh, ve kterém je láska a moudrost v dokonalé jednotě, je takto původcem a zdrojem vesmíru: ne však neosobním, ale naopak ze své podstaty osobním, tedy např. milujícím, moudrým a tvořivým.

Cokoli by se oddělilo od jediného zdroje bytí, okamžitě by se rozpadlo v nic. Stvoření musí být rozlišitelné od svého Stvořitele a zároveň s ním být spojeno — musí být v *rozlišitelné jednotě*. Tyto dvě skutečnosti — jednota a rozlišitelnost — v sobě skrývají paradox, který můžeme pozorovat např. na poli subatomární fyziky: Paradox vlnového charakteru, kterým je každý elektron jako neohraničené pole energie spojen s vesmírem, a mnohosti, kterou je hmota rozdělena na diskrétní částice.

Swedenborg popisuje, na základě své vlastní zkušenosti, rozdílné stupně reality, které jsou ve své posloupnosti stále vzdálenější od Boha, a proto Jej odrážejí stále mlhavěji a neurčitěji. Každá úroveň je přímo závislá na bezprostředně předcházející (pojem *inlluru* — vtékání: Příkladem mohou být naše nemateriální záměry a myšlenky, které dávají za vznik materiálním akcím a slovům, jež jsou příliš pomalé a hrubé na to, aby mohly plně vyjádřit jemnost a pružnost našich vnitřních procesů.

LIDSKÁ FORMA A PROCES

Realita ducha je také charakteristikou každého individuálního člověka. *Rozlišitelná jednota* lásky a moudrosti se odráží v naší vlastní podstatě — lidská mysl je jejich *přijímací schránou* a je jimi tvořena. Podstata lidské bytosti spočívá ve svobodě, která je záležitostí lásky, a racionalitě, která je záležitostí moudrosti. Láska mák moudrosti vztah jako substance k formě

— jsou rozeznatelné, avšak nerozdělitelné — a substance je tím, co více než forma určuje základní kvalitu charakteru.

Lásky mají vnitřní hierarchickou strukturu — naše základní lásky nacházejí svá vyjádření ve specifických cílech a náklonnostech. Základní orientace *našich* nejvnitřnějších lásek může být směřována ven jako láska k Bohu a k druhému člověku, nebo dovnitř jako sebeláska a láska ke světu. Sebeláska a láska ke světu nejsou špatnými láskami, jsou-li podřízeny a slouží láskám vyšším. Zlo vstupuje do hry pouze tehdy, když nižší úrovně začnou vládnout nad vyššími.

Často se zdá, že nejstálější věcí v našich životech je změna. Swedenborgova teologie nás vyzývá, abychom v našem vnitřním vývoji vědomě směřovali k cíli a dbali o směr, kterým se duchovně ubíráme. Odmítá tradiční učení o *prvotním hříchu*, které tvrdí, že se rodíme vinni a jsme proto zatraceni. Tvrdí však, že se rodíme se zděděnými náklonnostmi ke zlu: jsme narozeni v *pěvráceném pořádku*, vnímavější k nižším láskám než k vyšším, k vlastním radostem a bolestem než radostem a bolestem druhých lidí. Hlavním úkolem našeho pozemského života je proto vykonat naši část práce při převracování této hierarchie. To je celoživotním procesem *znovuzrozdání*

Zde se dotýkáme dalšího radikálního tvrzení tohoto křesťanského teologického systému: tvrdí, že v osobě Ježíše Krista se Božství natolik odělo lidskou přirozeností, že prošlo - v nesrovnatelně širším měřítku - stejným procesem, který je požadován od nás.

Život, pro který jsme určeni, je život žitý dole na zemi - život uvážlivé a produktivní spoluúčasti v lidské společnosti. *Nebe* je takovouto realitou aktivní služby, a základ pro život v nebi si vytváříme aktivními užitečnými konáními již zde a nyní. Kvalita vnitřní motivace je však absolutně nejdůležitější — pouze služba konaná z nezištných důvodů proměňuje člověka, který ji koná, vytvářejíc pevné základy jeho *nebeského* charakteru.

SOUVZTAŽNOSTI

Kromě *horizontálních* vztahů mezi láskou a moudrostí existují i *vertikální* vztahy mezi jednotlivými stupni reality. Podstata tohoto druhého typu vztahů je pojmenovaná jako *souvztažnosti*. Filozoficky vzato je souvztažnost spojením mezi duchem a hmotou, myslí a tělem. Exegeticky vzato je vztahem mezi doslovným smyslem Písma a duchovním poselstvím uvnitř. Zkušenostně je tím, co spojuje náš fyzický život s naším věčným duchovním životem.

Tyto vztahy nejsou alegorií, ve které vnitřní význam může být vnějším jevům přiřazen libovolně, ale jsou to organické vztahy založené na skutečných paralelách funkcí. Teplo jev souvztažnosti s láskou proto, že koná pro fyzický svět to, co láska pro svět duchovní.

BŮH

Zakončeme tento stručný přehled tím, čím jsme jej začali, naukou o Božství a jeho vtělení v lidství Ježíše Krista. Božství takové, jaké je Samo o Sobě, nemůže lidská mysl žádným způsobem obsáhnout, avšak Ono Samo se Svou vlastní vůlí přizpůsobuje lidskému chápání. To nejpresnější, co se svým omezeným rozumem můžeme o Božství říct, je, že to je — jak jsme již uvedli — nekonečná Láska-a-Moudrost. Swedenborgem osvětlené křesťanství učí, že z této nekonečné lásky k celému lidskému pokolení se Bůh rozhodl narodit na zemi jako obyčejný člověk. Ježíš vykonal Svým životem na zemi pouť neustálých bojů a vítězství nad silami pekla, které měly pro své útoky základ v Jeho lidství, které zdědil se všemi slabostmi a pozemskými náklonnostmi od Své matky. Vítězstvími nad nimi postupně dosahoval stále těsnějšího spojení své přirodnosti s Božstvím, které v Něk bylo přítomno již od početí jako

Božská duše. Tento proces oslavení byl dovršen posledním pokušením na kříži, po kterém došlo k dokonalému sjednocení Ježíšova oslaveného Lidství s Božstvím.

Tímto způsobem Pán Ježíš Kristus vykoupil lidské pokolení tím, že odstranil duchovní překážky, které oddělovaly lidstvo od vlivu nebe a hrozily jeho úplným zničením, a obnovil duchovní svobodu, ve které každý jednotlivec rozhoduje sám za sebe o svém vlastním duchovním směřování a cíli. Ve svém oslaveném Lidství je Pán neustále přítomen a umožňuje tak každému nastoupit cestu směřující k životu nebe.

Člověk nemůže porozumět duchovním pravdám, dokud nezná následující univerzální principy:

1. Vše ve vesmíru se vztahuje zpět k dobru a k pravdě a k jejich vzájemnému sjednocení za účelem, aby se staly něčím. To znamená, že vše se vztahuje zpět k lásce a k víře a k jejich sjednocení.

2. Lidé mají schopnosti rozvažování a vůle. Rozvažování je přijímací schránou pravdy, a vůle přijímací schránou dobra. Vše se v nás vztahuje zpět k těmto dvěma věcem a jejich sjednocení, tak jako vše (ve vesmíru) se vztahuje zpět k pravdě a dobru a jejich sjednocení.

3. Existuje vnitřní a vnější osoba, rozlišitelná jedna od druhé jako nebe od země. A přesto, pokud se člověk má stát pravým člověkem, musí se obě osoby stát jednou.

4. Nebeské světlo je světlem, ve kterém je vnitřní osoba, a světlo světa je světlem, ve kterém je vnější osoba. Světlo nebe je skutečnou Božskou Pravdou, která je zdrojem inteligence

5. Mezi elementy vnitřní a vnější osoby existují souvztažnosti. Proto věci z obou stran se mohou jevit rozdílně, tak rozdílně, že nemohou být rozpoznány, dokud člověk není informován o souvztažnostech.

Nebe a peklo 356e

6.

SLOVO

Že Bůh je Sám Sebou, Jediný a Prvý, který může ván Esse a Existere v Sobě, zdroj všeho, co má bytí a existenci — přírodní člověk svým rozumem nemůže naprosto nijak zjistit; protože svým vlastním rozumem přírodní člověk může pojmout pouze to, co patří přírodě, neboť to souhlasí s podstatou jeho rozumu, a od svého dětství nic jiného do svého rozumu nepřijímá. Avšak protože člověk byl stvořen, aby se stal nejenom přírodním, ale i duchovním, neboť bude ve svém životě pokračovat po smrti a žít s těmi, kteří jsou duchovní ve svém světě, Bůh poskytl Slovo, ve kterém zjevil nejenom sebe, ale také, že existuje nebe a peklo a že v jednom nebo druhém člověk bude žít po věčnost, podle svého života a víry. A co více, Bůh zjevil ve Slově, že On je JÁ JSEM nebo Esse, a Sám Sebou a Jediný, který v Sobě Je, a proto Prvý nebo Začátek, zdroj všech věcí. (...) Tímto zjevením je přírodnímu člověku umožněno povznést se nad přírodu, a tedy nad sebe, a vidět věci, které pronikají k Bohu, I když pouze jako zpovzdálí, ačkoliv Bůh je každému velmi blízko, neboť je Svou esencí ve člověku. A protože je takto ve člověku, je velmi blízko těm, kteří Ho milují; a milují Ho ti, kteří

žijí podle Jeho přikázání a věří v Něj; a ti Jej jakoby vidí. Neboť co jiného je víra než duchovní vnímání, že On je ?

Pravé křesťanské náboženství 22

Křesťané věří ve svatost Písma. Věřící, že Písmo pochází od Boha a že Bůh sám prostřednictvím zaznamenaných slov a vět promlouvá k lidem své pravdy.

Tato skutečnost nebyla zpochybňována až do doby, kdy věda začala přinášet poznatky, které uvrhly na biblická tvrzení světlo pochybností. Nejvíce kontroverzí je spojeno zřejmě s biblickým příběhem o stvoření světa v šesti dnech. Byly napsány knihy, snažící se šest dní stvoření zkoordinovat s různými věky popsány paleontology. Jiné knihy se snaží přírodní historii země přepsat tak, aby lépe odpovídala první kapitole knihy Genesis. Dále byla učiněna spousta pokusů o kompromisy mezi oběma přístupy. Žádný z těchto pokusů o sjednocení vědy a Bible však nedokázal problém s konečnou platností vyřešit. Naopak; jelikož převážná většina lidí dnes věří v platnost vědeckých přístupů a poznatků, poselství Bible se lidem jeví stále méně věrohodné.

Avšak i bez zřetele ke zjevným rozporům s vědou se Bible zdá na mnoha místech odporovat i zdravému selskému rozumu a logice. Např. v první kapitole knihy Geneze se píše, že světlo bylo stvořeno dříve než slunce. Píše se zde, že člověk byl stvořen předtím, než měl na zemi cokoli, rostliny či živočichy, k obživě. Dozvídáme se, že Kain se obával, že jej všichni budou chtít zabít, ale pod Boží ochranou založil město — přestože on se svou matkou a otcem byli jediní tři lidé na zemi! Podíváme-li se pečlivě, najdeme podobné nesrovnalosti od začátku Bible až do jejího konce.

Podívejme se nyní na problém z jiné stránky. Kdybychom o Bibli a jejím obsahu nevěděli vůbec nic, jen to, že to je Slovo od Samotného Boha, kterým nám On chce něco sdělit, co bychom zde očekávali, že nalezneme ? Co bychom se domnívali, že nám v něm Bůh bude chtít dát vědět ? Neočekávali bychom, že zde uslyšíme o Bohu Samotném — O tom, jakým Bohem On je, jakým způsobem nás vede a co od nás očekává ? Nepředpokládali bychom, že zde najdeme učení o tom, jaký život máme žít — pokyny, jak máme svým životem ctít Boha, jak se chovat k druhým, jaké principy v životě zachovávat ? Nedoufali bychom, že zde uslyšíme o ~nebi~, ke kterému nás Bůh vede, a o způsobu, jak tam můžeme přijít ?

Na stránkách Swedenborgových spisů nalezneme tvrzení, že Slovo učí právě tyto věci. Čteme:

Beze Slova by nikdo nemohl mít duchovní inteligenci, která spočívá ve znalosti Boha, nebe a pekla a Života po smrti; ani by nemohl vědět cokoli o Pánu, o víře v Něj a lásce k Němu, ani cokoli o vykoupení, jehož prostřednictvím přichází spasení.

Nauka o Písmu Svatém 114

Podíváme-li se však opět na Bibli a na způsob, jak byla sepsána, kromě nalezení již zmíněných rozporů zjistíme, že tyto duchovní pravdy zde nevidíme. Většinu obsahu Bible tvoří historie života, putování a bojů lidí, kteří žili před tisíci lety — Abrahama, Mojžíše, Daniele, Eliáše, Petra, Jana a spousty dalších lidí. Opět čteme:

Slovo, díváme-li se na ně doslovně, se jeví jako každá jiná obyčejná kniha, napsaná v podivném stylu, který není ani vytříbený, ani brilantní, jaký se zdají mít některé světské knihy. Proto člověk (...) může snadno upadnout do omylu při posuzování Slova a pohrdnout jím. Když jej čte, může se sám sebe ptát: „Co je to? A co je tohle? Může toto být Božské? Mohl by Bůh, jehož moudrost je nekonečná, mluvit takovýmto způsobem? Kde je v tom něco svatého, a odkud tato „svatost přichází?“

Rozpory s logikou a se zdravým selským rozumem, rozpory s vědou, popisy líčící nepodstatné detaily ze života nejrůznějších lidí starých časů — to vše by nám již mělo naznačovat, že hledat musíme někde jinde. Již na základě těchto skutečností můžeme předpokládat, že pravé duchovní poselství musí ležet jinde než pouze v povrchním, doslovném znění Bible. Swedenborgem popsaná teologie Učí: „Slovo je jako tělo, které má uvnitř duši“ (Nebeská tajemství 1408). Touto duší je vnitřní, symbolický smysl, kterým Pán promlouvá — prostřednictvím doslovných výrazů a obrazů — o Svých duchovních, nebeských a Božských pravdách.

Vraťme se např. k příběhu o stvoření světa v šesti dnech. Doslovný smysl hovoří o stvoření přírodního světa — přírodního prostředí pro člověka. Duchovní smysl však má co dočinění s duchovní realitou. Ve vnitřní, duchovní úrovni příběhu nacházíme nové, netušené a úžasné hloubky pojednání o stvořování duchovního světa — nového duchovního prostředí — každého znovu se rodícího člověka.

Tak jako Darwinova teorie evoluce pokládá za hlavní účel života aktivní přizpůsobování se přírodnímu prostředí, tak Písmo ve svém vnitřním smyslu hovoří o znovuzrozdání — o aktivním přizpůsobování se našemu duchovnímu prostředí. Šest dnů symbolicky znázorňuje šest etap — šest rozdílných stavů duchovního vývoje jedince, postupujícího od symbolické noci, beztvorosti a prázdnoty, až po stvoření člověka, který je duchovním obrazem a podobou Boží.

Způsob, jakým jsou doslovný a vnitřní smysl Písma propojeny, však není nahodilý. Swedenborg hovoří o vědě souvztažností, která má základ v poznání vazeb mezi skutečnostmi duchovního a přírodního světa. Tato věda a její znalosti byly známy našim předkům ve starých časech, avšak postupně byly zapomenuty.

Souvztažnosti jsou, jak jsme se již zmínili, založeny na skutečných paralelách funkcí, jako mají např. teplo ve svém přírodním významu a láska v duchovní realitě. Obdobné paralely nacházíme např. mezi světlem a pravdou, a mezi všemi ostatními objekty a jevy přírodního a duchovního světa. Bible je unikátním dílem proto, že byla psána pouze prostřednictvím čistých souvztažností (aniž si to její pisatelé, vedení samotným jejím Autorem, uvědomovali). Obsahuje kontinuální vnitřní poselství od počátku až do svého konce — a proto je Božím poselstvím lidem a Bůh je v ní živý a přítomný.

Vnitřně je Slovo duchovní a nebeské. Je psáno pouze prostřednictvím souvztažností, které v sobě skrývají andělskou moudrost. (...) Styl Slova je takový, že v každé větě, v každém slově, a na některých místech dokonce v samotných písmenech, je svatost.

Nauka o Písmu Svatém 3, 8

Neměli bychom se však proto domnívat, že doslovný smysl Písma je zbytečný. Doslovný smysl by byl mrtvý, kdyby jej neoživoval vnitřní smysl. Takto čteme, že doslovný smysl je základnou Písma, která v sobě nese a podpírá duchovní a nebeský obsah, a Božská pravda takto vyjádřená je zde ve své plnosti, svatosti a síle (Nauka o Písmu Svatém káp. 3, 4).

Kromě toho hloubka vnějšího doslovného smyslu je na různých místech Písma různě silná. Na mnoha místech (zejména Starého zákona) se bez znalosti souvztažností, které vysvětlují díla E. Swedenborga, neobejdeme. Jsou však i pasáže, zejména v Novém zákoně, kde vnitřní poselství je zřejmé i bez jakýchkoliv dalších znalostí. Na jiných místech Nového

zákona Ježíš mluví ke Svým posluchačům v podobenstvích, avšak Svým učedníkům tato podobenství vysvětluje — přibližuje jejich vnitřní smysl (např. podobenství o rozséváči v Matoušovi 13,3-23 ap.).

Dobří křesťané všech věků věřili v pravost všech více či méně zřejmých poselství Písma a nechali se jimi inspirovat k dobrému životu. Vliv Boha na lidi se děje podle úrovně dobra a nevinnosti, které jsou v nich, a nikoliv na základě pouhých znalostí. Přesto však Pán již za Svého pobytu na zemi slíbil:

Ještě mnoho jiného bych vám měl povědět, ale nyní byste to nesnesli. Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší. A oznámí vám, co má přijít. (...) To vše jsem vám říkal v obrazech. Přichází hodina, kdy k vám už nebudu mluvit o Otci v obrazech, ale budu Jej zvěstovat přímo. (Jan 16,12, 13, 25)

„Nyní je již dovoleno vstoupit s rozumem do mystérií víry“ čteme na stránkách knih nově osvětleného křesťanství. Naznačuje se zde, že již nadešel onen čas, kdy můžeme být uvedeni do duchovních pravd — kdy jsme schopni rozumět duchovní moudrosti skryté ve Slovu více než kdykoliv předtím.

Je Božím přáním, abychom Mu rozuměli — abychom rozuměli nejenom tomu, co po nás chce, ale také proč to chce. Chce svobodné jedince, kteří jej budou následovat ne ze strachu, z donucení či z tradice, ale proto, že Jej znají, věří Mu a chápou, že cesta k Němu je pravou cestou k životu, jakkoli těžká se vdané chvíli může zdát.

Proto lidem poskytl Slovo, které, ač napohled obyčejná kniha, je ve skutečnosti prostředníkem spojujícím nebe a zemi. Poskytl také výklad jejího vnitřního smyslu, tak aby lidé za jejími symboly a podobenstvími mohli vidět duchovní skutečnosti a aplikovat je na své vlastní životy.

7.

BŮH – NEKONEČNÁ LÁSKA A MOUDROST

Protože Bůh je Láska sama a Moudrost sama, je Život sám.

Pravé křesťanské náboženství 39

Láska znamená touhu dát to, co je vlastní, druhému; milovat znamená cítit radost druhého jako vlastní radost v sobě.

Božská láska a moudrost 47

Jsme, protože Bůh je.

Božská prozřetelnost 46

Představa o Bohu je naší nejdůležitější představou. Ať již vědomě či podvědomě, Bůh pro nás ztělesňuje hodnoty a ideály, které dávají řád a smysl našemu životu — představa o Bohu

vytváří naše nejvnitřnější myšlení. Na našem vnitřním porozumění a vztahu k Bohu je založen náš celý život, způsob, jakým žijeme, co v životě vyznáváme, o co vněm usilujeme. Věříme-li v přetrvávající, věčnou a šťastnou existenci díky dobrému, osobnímu Bohu, který chce všechny lidi učinit ze Sebe šťastnými, budeme žít svůj život jinak, než když věříme, že smrtí vše končí.

Uvedli jsme již, že to nejpresnější, co se svým omezeným chápáním můžeme o Bohu říct, je to, že je nekonečnou, avšak osobní Láskou-a Moudrostí. Láska je energií, substancí všeho stvoření, a moudrost je řádem vetkaným do stvoření láskou. Božská Láska a Moudrost jsou od sebe neoddělitelné, avšak rozlišitelné, a mají se k sobě jako obsah a forma. Láska je proto ve skutečnosti tou jedinou pravou realitou, ze které —prostřednictvím moudrosti— povstává vše, co je. Porozumět Bohu je proto do značné míry totéž co porozumět lásce, která jeve své podstatě neomezená, neohraničená, nepodmíněná. Swedenborg píše (v Božské lásce a moudrosti 1), že lidé vědí, že existuje taková věc jako láska, ale nevědí již, co to láska je.

Ačkoli existenci Boha nemůžeme nijak vědecky ani filozoficky dokázat ani vyvrátit, můžeme si jí být jednoduše vědomi — tak, jako jsme si napří bez jakýchkoliv důkazů vědomi toho, že žijeme, či milujeme. K tomu, abychom mohli Boha lépe poznat, ať se mu mohli i více přiblížit, však potřebujeme získat určitější znalosti o jeho charakteru. Protože Bůh je nekonečná Láska, tyto znalosti můžeme získat pochopením toho, co to láska je.

Ve spisech E. Swedenborga (Pravé křesťanské náboženství 43) se dočítáme, že pravá láska — a tedy zejména Láska Boha Samého — se vyznačuje třemi rysy. Čteme: „Esencí lásky je milovat druhé mimo sebe sama, toužit se s nimi sjednotit a učinit je šťastnými ze sebe samého.“ Stejně tři věci vytvářejí také podstatu Božské Moudrosti, protože Láska a Moudrost jsou v Bohu jedním: zatímco Láska tyto věci chce, Moudrost je uskutečňuje.

Bůh má tuto Lásku v dokonalosti, která je samotným jádrem toho, kým On je. Miluje nás tolik, že — jak se dozvídáme — bez ohledu nato, co jsme kdy udělali, nemůže na nás ani pohledět s přísnou tvář. (Pravé křesťanské náboženství 56e)

Něco v nás se tomu vzpírá uvěřit. Protože takovou lásku neznáme, jediný způsob, jak tuto perspektivu můžeme přijmout — předtím, než sami duchovně vyzrajeme natolik, že něco z této lásky cítíme sami v sobě — je představit si Boha jako bláhového rodiče, který přezírá každou chybu dítěte, vše mu odpouští a podvoluje se všem jeho žádostem. Takový rodič však pro své dítě a jeho vývoj není příliš užitečný. Bůh nás však miluje dokonale a má na mysli naše věčné blaho, ne dočasné uspokojení. Jeho Láska je vyjádřena dokonalou Moudrostí, která dává Lásce formu a kvalitu a zajišťuje, aby nás vedla ke svému cíli, který je vyjádřen třetí podstatou lásky — učinit nás šťastnými ze Sebe Samého. Postupujme však popořádku:

(1)

Prvá podstata, kterou je **milovat druhé vně sebe samého, je v Bohu vyjádřena láskou k celému lidskému pokolení**. Proto Bůh miluje všechny věci, které stvořil, protože jsou prostředky; neboť když je milován konečný účel, prostředky jsou také milovány. Všechny lidské bytosti a Věci ve vesmíru jsou vně Boha — protože jsou konečné, a Bůh je nekonečný. A přesto se Láska od Boha rozšiřuje nejen na dobré lidi a dobré věci, ale také na zlé lidi a zlé věci (...) neboť Bůh je všude, a je od věčnosti do věčnosti stejný. (...) Důvod, proč zlí lidé jsou nadále zlí a zlé věci zůstávají zlými, leží v nich samotných: vtom, že nepřijímají Lásku od Boha takovou, jaká je, v její vlastní kvalitě a vnitřní podstatě, ale podle své vlastní podstaty; stejným způsobem jako trny a bodláky přijímají slunce a déšť z nebe.

(2)

Druhá podstata Boží Lásky, kterou je **touha být sjednocen s druhými, je vyjádřena Jeho spojením s nebem andělů, s církví na Zemi a s každým jednotlivcem i se vším dobrým a pravdivým, co do člověka vstupuje a vytváří jej i církev v něm.** Kromě toho láska sama o sobě není ničím jiným než **úsilím o spojení.** Aby tento cíl božské lásky mohl být realizován, každá lidská bytost byla Bohem stvořena k Jeho vlastnímu obrazu a podobě, se kterými je spojení možné. (Pravé křesťanské náboženství 43)

Úsilí o spojení — co to znamená ? Je to touha sdílet společné cíle a porozumění, touha po hlubokém vztahu lásky, důvěry a dobré vůle. Tento vztah lásky však není možný bez svobody rozhodnout se pro něj. K podstatě lásky patří i být milován druhými — protože bez vzájemnosti není možné spojení. Boží Lásku můžeme poznat a spojení s Ním dosáhnout, budeme-li Jej sami — ze své svobodné vůle — milovat. Musíme mít svobodu rozhodnout se milovat to, co On miluje, a svobodně přijmout Jeho pravdy nebo je odmítnout. Můžeme si vybrat — jít k Němu, nebo se od Jeho života vzdalovat.

Avšak pro to, abychom se mohli rozhodnout pro vztah lásky s Bohem, musíme Jej znát — znát Jeho cíle a vůli. Jinak bychom nevěděli, pro co se rozhodujeme. Proto Bůh zajistil, že každý může mít základní znalost o Jeho charakteru. V knize Božská Prozřetelnost se dočítáme:

Každý poznává Boha a je s Ním spojován podle dobra svého života. Každý, kdo zná něco z náboženství, může znát Boha. (...) Obecnými principy všech náboženství, kterými může každý být spasen, jsou: Znej Boha, a vystříhej se činění zla, protože to je proti Bohu. To jsou dvě věci, které činí náboženství náboženstvím. Jestliže jedna z nich schází, nejedná se o náboženství, protože znát Boha a činit zlo si protiřečí. (...) Pánem je zajištěno, že téměř všude existuje určitá forma náboženství a že v každém náboženství jsou zastoupeny tyto dva principy. Pán také zajistil, že každý, kdo uznává Boha a vystříhá se zla, protože je to proti Bohu, má své místo v nebi.

(Božská prozřetelnost 326)

(3)

Konečné naplnění pravé lásky je ukázáno její třetí podstatou:

Třetí podstata Boží Lásky, kterou je **činit druhé šťastnými ze Sebe Samého, je vyjádřena věčným životem, který je nekonečným požehnáním, štěstím a radostí, které Bůh dává těm, kteří do sebe přijímají Jeho lásku.** Tak, jako je Bůh Láska sama, tak je i požehnání samo; neboť každá láska vydechuje ze sebe rozkoš, a Božská Láska vydechuje samotné požehnání, štěstí a radost do věčnosti. Proto Bůh Sám ze Sebe činí anděly a lidi, když zemřou, šťastnými, a to prostřednictvím Svého spojení s nimi.

(Pravé křesťanské náboženství 43)

Tento Článek a citáty o Božské lásce se dotýkají něčeho základního z Božské podstaty — mluví o tom, jaký Bůh je a co s námi zamýšlí. Tato znalost je pro naši schopnost vytvořit si k Bohu osobní vztah důvěry podstatná. K získání hlubokého vztahu k Bohu však potřebujeme i něco víc. Ani výše popsané myšlenky o Božské Lásce by nám vůbec nic neřikaly, pokud bychom si tuto Lásku nepředstavili v rámci mezilidských vztahů. O nejvyšším Božství, ani o Božské Lásce, jaká je sama o sobě, si konečná lidská mysl nemůže učinit žádnou představu, neboť to zcela převyšuje hranice jejího chápání. Je však schopna mít představu o Božském Lidství. A pouze s někým, o kom máme určitou představu, můžeme být ve spojení — ne však s někým, o kom žádnou představu nemáme. Další kapitola proto pokračuje pojednáním o Božském Lidství, ztělesněním v osobě Ježíše Krista.

Každá stvořená věc je sama o sobě neživotná a mrtvá. Je oživena tím, že Božství je v ní a sama je v Božství.

Božská láska a moudrost 53

Lidé vědí, že existuje taková věc jako láska, ale nevědí již, co to láska je. Neví nic o skutečnosti, že láska tvoří pravý, skutečný život každého člověka. Není pouze životem celého těla a všech myšlenek člověka, ale je také obsažena ve všech jednotlivostech života. Určitou představu toho, Jak láska tvoří samotný život, můžeme získat z příkladu tepla slunce ve světě. Toto teplo je zdrojem života pro vše, co roste na zemi. Když tepla ubývá, rostlinám je odebírán jejich život a umírají. Stejně je to i s láskou u lidí.

Božská láska a moudrost 1 a 3

To, co člověk miluje nade všechny věci, je účelem, ke kterému vzhlíží při všech věcech, které koná. Tento účel je v jeho vůli jako neviditelný proud řeky, který jej nese i tehdy, když myslí na jiné věci — neboť to, co člověk miluje, jej oživuje.

Nový Jeruzalém a jeho nebeské nauky 56

8.

BOŽSKÉ LIDSTVÍ JEZÍŠE KRISTA

Pán za svého pobývání na světě nesl přestoupení lidí — to znamená, že bojoval spekly a podřídil si je, (...) a proto si osvojil Božskou moc odstraňovat tato přestoupení u všech, kteří jsou v dobru.

Nebeská tajemství 9937:5

Nebýt toho, co Pán učinil, nikdo by nemohl být spasen, neboť pokud Pán neodstraní pekla, jsou stále u člověka přítomna a mají nad ním nadvládu — a On je odstraňuje do té míry, do které člověk odpírá zlu. Ten, kdo jednou přemůže pekla, přemůže je navždy, a proto, aby to Pán mohl uskutečnit, učinil Své Lidství Božským. Proto O Něm, který jediný bojuje u člověka proti peklům (neboli proti zlům a falši), je řečeno, že „nese hříchy“, neboť On jediný nese toto břemeno.

Nebeská tajemství 9937:3

Tato stránka se týká samotného jádra učení křesťanského náboženství:

Hovoří o Bohu, o jediném Bohu všech lidí všech dob, Bohu celého obrovského stvořeného vesmíru. Hovoří také o Bohu, který se narodil jako malé, bezbranné lidské dítě před dvěma tisíci lety na naší Zemi.

Uvědomíme-li si dosah něčeho tak úžasného — jsme-li tornu vůbec schopni uvěřit — můžeme se oprávněně ptát, proč tento všemohoucí, vševědoucí a všudypřítomný Bůh, Zdroj, Stvořitel a Udržovatel celého vesmíru, něco takového učinil ?

Tradiční křesťanská náboženství nabízejí pro tyto skutečnosti vysvětlení. Říkají, že tím, kdo se narodil, byl Boží Syn, kterého poslal na svět Jeho Otec, aby svým utrpením na kříži smyl hříchy lidí, kteří by jinak propadli zatracení. Zástupná oběť Syna je však možná pouze u těch lidí, kteří v Něj a v Jeho zásluhy uvěří.

Křesťanství postavené na vnitřním smyslu Písma, které je ve své nejhlubší podstatě pojednáním o Samotném Bohu, vybízí k některým otázkám — např., je-li pouze Jeden Bůh nebe i země, jak můžeme mluvit o Otci a Synu jako o dvou rozdílných osobách, a tedy ve skutečnosti jako o dvou rozdílných božích? Není to protikladem, který odporuje zdravému rozumu? Dále se můžeme ptát: je-li Bůh nekonečnou Láskou, proč potřebuje utrpení Svého Syna k tomu, aby vykoupil jiné lidi ze hříchu? Jak se slučuje představa nekonečné Boží lásky ke všem lidem s vírou, že pouze privilegovanou skupinu věřících čeká věčný život nebe, zatímco ty ostatní strastiplný osud nikdy nekončícího pekla? Následující odstavce v krátkosti objasňují, co o tomto tématu učí Swedenborgem popsaná křesťanská teologie.

V předchozí kapitole jsme hovořili o tom, že Bůh je nekonečnou Láskou ke všemu lidskému pokolení, a definovali jsme si tři základní charakteristiky Lásky: milovat druhé mimo sebe sama, toužit být s nimi jedno a činit je šťastnými ze sebe samého. Z této nekonečné Lásky Bůh touží učinit všechny lidi šťastné tím, že ses nimi spojí a obdaruje je Svým životem a láskou.

Lidé jsou stvořeni k tomu, aby přijímali a opětovali lásku od Boha. Díky svým zděděným, po předcích nahromaděným sobeckým náklonnostem a tendencím však žijeme v převráceném pořádku. Sklony k sobectví se v nás projevují již od nejútlejšího mládí. K tomu, abychom mohli přijmout a opětovat lásku od Boha takovou, jaká je, musíme proto nejprve překonat své zakořeněné sklony k nejrůznějšímu zlům, čímž v nás může být obnoven řád, ke kterému jsme byli stvořeni.

Duchovním zdrojem veškerého zla, které lidé konají, a veškerých nepravd, které myslí, jsou lidé, kteří po svém životě na zemi toto zlo sobě utvrdili a učinili je realitou svého života, který se tradičně nazývá životem „pekla“. Tito lidé, žijící ve svém vlastním duchovním prostředí, „pekle“, jsou prostřednictvím souvztažných vztahů ve spojení s lidmi na zemi a podněcují v nás veškeré zlé náklonnosti a nepravdivé myšlenky. Duchovní rovnováha, nezbytná pro lidskou svobodu rozhodnout se pro dobré či pro zlé, je ustavena opačným vlivem bytostí, nazývaných „anděly“ — lidí, kteří se po tělesném životě na zemi utvrdili v dobru a lásce a nyní žijí ve svém duchovním světě nazývaném tradičně „nebe“.

V době příchodu Pána na zem však tato svoboda a rovnováha byla vážně ohrožena. Zlo a nepravda se na zemi rozmohly natolik, že síly pekla hrozily zcela pohltnout svět lidí a znemožnit lidem svobodnou volbu k dobrému. Tato situace si vyžádala zásah shora — pouze Bůh Sám mohl zlo přemoci a podmanit si pekelné bytosti a nastolit tak opět rovnováhu, umožňující každému svobodně se rozhodovat. Vtom spočívá podstata Jeho univerzálního spasení.

Proč však Bůh ze své všemohoucnosti nemohl uskutečnit Svůj záměr přímo — proč se musel narodit jako člověk, trpět pokušením a útoky pekla a pouze celý život trvajících zápasy nad nimi zvítězit? Protože přímý zásah by odporoval Jeho Lásce. Přiblížil-li by se se Svou Božskou Láskou, která je jako nejčistší oheň, lidem přímo, nemohl by jinak než je zničit. Bůh, stvořitel veškerého řádu ve vesmíru, se proto v rámci tohoto řádu rozhodl narodit jako člověk a vzít na sebe břemeno veškerých lidských nepravostí, jako člověk je zdola překonat a jednou provždy tak všem lidem otevřít cestu ke svobodě, k nebi, k Sobě. V Pravém křesťanském náboženství 838 čteme:

Avšak protože Bůh ve Své podstatě byl stráven soucitnou láskou pro sjednocení Sebe s lidstvem, bylo pro Něj nezbytné zahalit se tělem, které by dovolilo přijetí a spojení. Sestoupil proto dolů a vzal na Sebe lidskou formu podle řádu, jenž Sám založil od stvoření světa. To se uskutečnilo početím způsobeným Jeho vlastní silou, nošením v děloze, narozením a potom růstem v moudrosti a lásce, a tak dosahováním jednoty s Jeho Božským původem. Tímto způsobem se Bůh stal člověkem a člověk Bohem.“

Tento Bůh, který si osvojil Lidství a žil na zemi, dokud je dokonale nesjednotil se Svým Božstvím, je v křesťanském světě nazýván Pán Ježíš Kristus.

Pán, náš Spasitel, je Bohem Otcem Samotným v lidské formě; neboť Bůh sestoupil a stal se člověkem, aby se mohl těsněji přiblížit člověku a Člověk k Němu, aby tak mohlo dojít ke spojení a skrze toto spojení aby Člověk mohl mít spasení a věčný život.

Pravé křesťanské náboženství 370

Otcem narozeného Ježíše Krista, Jeho duší a silou, která způsobila Jeho početí, je Bůh Sám — nekonečný, všudypřítomný zdroj veškerého života.

Jeho matkou však byla obyčejná lidská žena, Marie. Lidské dítě Ježíš proto v sobě neslo již od svého narození duši, která byla Božským zdrojem života, nekonečnou Láskou a Moudrostí. Zároveň však neslo i obyčejné lidské tělo a mysl a veškeré zděděné přírodní náklonnosti po své matce. Svým životem na zemi, celoživotními zápasy se svou přírodností od matky Ježíš postupně odkládal vše lidské, a tak neustále postupoval od svého lidství ke svému Božství. Tento proces je nazýván glorifikace— oslavení Kristova Lidství.

Pán své lidství neodkládal jiným způsobem nežli překonáváním a odmítáním tendencí vzbuzovaných pekelnými duchy, kteří měli základnu pro své útoky v Jeho zděděných náklonnostech po matce. Ježíš tak procházel již od Svého nejútlejšího mládí nejrůznějšími druhy nejtěžších pokušení — obdobně jako jimi procházejí lidé, avšak v nekonečně větším měřítku. Pokušení jsou tím větší, čím větší je láska, která je napadena. Jelikož Pánova láska byla čistou láskou, ze které bojoval za spasení celého lidského pokolení, Jeho pokušení byla taková, že si jejich šíří a hloubku neumíme vůbec představit. Protože však bojoval pouze z této čisté lásky a nikdy ze sebelásky, nemohl jinak než vždy vítězit.

Každým novým vítězstvím se Pán ve svém lidství přiblížil o něco více Božství a přijal více ze své vlastní Božské síly a moci do svého vnějšího lidského stavu. Až do doby, kdy toto sjednocování bylo dovršeno, což se stalo při Jeho posledníma největším pokušení při ukřižování, se nacházel střídavě ve dvou rozdílných stavech: ve stavu oslavení— sjednocení, kdy ve svém pozdviženém vědomí činil zázraky, prokazoval svou moc a vševědoucnost a mluvil o Otci jako o Sobě Samém; a ve stavu ponížení ve kterém procházel pokušeními se všemi lidskými pocity strachu, nejistoty a bolesti a kdy se modlil a mluvil k Otci, jako by to byl někdo rozdílný.

Jehovah Bůh se stal člověkem a člověk Bohem v jedné osobě (...) Jehovah Stvořitel vesmíru sestoupil dolů a vzal na Sebe lidskou podobu proto, aby vykoupil a spasil lidstvo; Pán se tímto spasitelným činem sjednotil s Otcem a Otec se oboustranným aktem sjednotil s Pánem. Tímto vzájemným sjednocením se Bůh stal člověkem a člověk Bohem v jedné osobě.

Pravé křesťanské náboženství 101

Pánovo Lidství nyní, když bylo oslaveno či učiněno Božským, nemůže být považováno za něco lidského, ale za Božskou Lásku v lidské formě. To o Něm platí víc než o andělech, kteří

(...) se jeví jako formy lásky v lidské podobě. (...) V nebeském smyslu je Pánovo Božské Lidství Božskou láskou samotnou.

Nebeská tajemství 4735

Pán ve Svém oslaveném Božském Lidství, která je Božskou Láskou samotnou, má veškerou moc na nebi i na zemi a je individuálně přítomen každému jednotlivému člověku:

V lidských bojích a pokušeních Pán uskutečňuje individuální vykoupení, tak jako uskutečnil celkové vykoupení, když byl na světě. Zápasy a pokušeními ve světě Pán oslavil Své Lidství, tedy uskutečnil je Božským. Podobně je to s každým člověkem jednotlivě: Když je někdo vystaven pokušením, Pán bojuje za něj a překonává pekelné duchy, kteří jej napadají; a po pokušeních jej oslavuje, tedy učiní jej duchovním člověkem. Po univerzálním vykoupení Pán vše v nebi a v pekle uvedl do řádu. Totéž dělá s člověkem po pokušeních, neboť v něm uvádí do řádu vše, co se vztahuje k nebi a ke světu. Po aktu vykoupení Pán založil novou církev; obdobně zakládá v člověku to, co se v něm vztahuje k církvi, a činí člověka církvi na individuální úrovni. Po vykoupení Pán těm, kteří v Něj věřili, poskytl pokoj, neboť řekl: „Pokoj vám zanechávám, Svůj pokoj vám dávám; ne jako dává svět, Já vám dávám?“ Jan 14,27. Podobně dá člověku po prožitých pokušeních cítit pokoj, to je radost mysli a útěchu. Tyto skutečnosti ukazují, že Pán je Vykupitelem navždy. *Pravé křesťanské náboženství 599*

Takto, ve Své Božské Přírodnosti, kterou si osvojil, Pán může být nyní nejintimněji přítomen každému člověku a může v něm osvěcovat nejen vnitřního duchovního člověka, jako tomu bylo i dříve před Jeho příchodem na zem' ale zároveň i vnějšího, přírodního člověka. Vždy nám však ponechává svobodnou vůli, zdali jej chceme přijmout:

Pán je přítomen s každým člověkem a naléhavě žádá být přijat. Když Jej člověk přijme tím, že Jej uzná za svého Stvořitele, Vykupitele a Spasitele, uskuteční se tím Jeho první příchod, který se nazývá úsvitem dne. Od té doby je člověk, co se týče jeho porozumění, osvěcován v duchovních věcech a postupuje do stále niternějších úrovní moudrosti. S tím, jak přijímá moudrost od Pána, ráno přechází v den, a tento den s člověkem pokračuje až do jeho stáří, i do samotné smrti; a po smrti Člověk přichází do nebe a k Pánu Samotnému.

Pravé křesťanské náboženství 766

9.

REALITA DUCHA

Jedním ze základních učení Swedenborgem popsané teologie je uznání opravdové, trvalé a pevné existence duchovní reality:

V přírodě neexistuje nic, co by nebylo duchovního původu. (...) To, co v sobě nemá podstatu, neexistuje, protože je to „ne-entita“, protože zde není žádná esence nebo bytí jako základ existence.

Objasněná apokalypsa 1206

Není ani jediný vlas či vlákénko jediného zvířete, (...) jejichž existence by nebyla odvozena od života jejich duše, to je od duchovního vzoru oděného přírodním.

Objasněná apokalypsa 1199

Jelikož žijeme v tomto světě jevů a vnímání zprostředkovaného našimi přírodními smysly, nemůžeme jinak než být svedeni vnějšími zdánlivostmi. Přestože racionálně můžeme uznat existenci vyšší — duchovní reality, je ve skutečnosti obtížné s přesvědčením uvěřit, že tyto věci, tvořící svět za hranicemi našich přírodních smyslů, jsou opravdu skutečné a reálné, a to v ještě daleko větší míře než ty věci, které vidíme a kterých se dotýkáme. A přesto tato zdánlivost není postavena na ničem jiném než na klamu našich smyslů. „Klam je inverzí řádu, je posuzováním očí, a ne myslí, je závěrem vyvozeným z toho, jak se věc jeví, a nikoli z její podstaty,“ čteme v Objasněné apokalypse 1215.

Člověk však není odkázán pouze na své přírodní smysly. Právě schopnost člověka pozdvihnout se se svou myslí z přírodní úrovně do vyšších oblastí, ze kterých může pohlížet na přírodní věci zduchovní perspektivy, činí člověka člověkem. Tato schopnost nahlížet na věci ze světla Božských pravd je tím, co člověka odlišuje od zvířat; a rozhodne-li se člověk nové poznání duchovní principy následovat i ve svém vlastním životě, pozdvihuje se z přírodního světa nejen co do svého porozumění, ale i vůle — a tak umožňuje uskutečňování procesu znovuzrozdávání svého duchovního života.

Základními prvky, které tvoří podstatu veškeré duchovní reality, jsou Láska a Moudrost, které jsou v Bohu v dokonalé a rozlišitelné jednotě. Stvoření je neustálým stvořováním, kterým veškeré stvořené věci obdržují život, tj. Božskou Lásku a Moudrost přizpůsobenou formě a stavu příjemce. Nic ve stvořeném světě neexistuje, co by takto neodvozovalo svou existenci z duchovního původu:

Božská Láska a Božská Moudrost jsou Substancí a Formou o sobě, a proto samotnou Realitou a jedinou Realitou. (...) Protože tato Substance a Forma jsou Božskou Láskou a Božskou Moudrostí, následuje z toho, že jsou samotnou a jedinou Láskou a samotnou a jedinou Moudrostí; a proto samotnou a jedinou Esencí, a stejně tak samotným a jediným Životem; protože Láska a Moudrost jsou Život.

Božská Moudrost a Láska 44

Nauky o oddělených a spojitých stupních reality, o pojmu vtékání (influxu), o souvztažnostech ap. jsou součástí celkového konceptu teologie podaného v dílech E. Swedenborga, jenž umožňuje racionální pochopení celku. Uvedme si zde alespoň podstatnou skutečnost, že ačkoli všechny stvořené věci odvozují své bytí a podstatu od Boha, který je jedinou skutečnou Substancí a Bytím všeho stvořeného, v celém stvořeném vesmíru není nic, co by bylo Bohem:

To, co je stvořeno v Bohu a Bohem, není od Něj odvozeno spojitě. (...) Každá stvořená věc je již z podstaty svého původu příjemcem Boha; ne kontinuitou, ale kontiguitou. Její spojení se děje na základě kontiguitu, a ne kontinuity. Je souhlasná, protože byla stvořena v Bohu a Bohem; a protože byla takto stvořena, je analogií, a tímto spojením je jako obrazem Boha v zrcadle.

Božská láska a Moudrost 55

Jak jsme se zmínili v kapitole o Slovu, vztah mezi diskrétně Oddělnými stupni reality je založen na souvztažnostech: veškeré vnitřní stavy a jevy jsou zobrazeny a reprezentovány

souvztažnými objekty nižších úrovní. Přírodní svět je takto obrazem či zrcadlem duchovního světa a každý objekt, fakt a fenomén v souvztažnosti zobrazuje a reprezentuje určitou imateriální ideu, která je jejím duchovním protějškem. Tento vztah není nahodilý, ale je kauzálním vztahem příčiny a důsledku:

Živé věci uspořádávají mrtvé věci souhlasně se sebou a formují je pro užitky, které jsou jejich cílem.

Božská láska a moudrost 166

Tímto konečným a svrchovaným cílem veškerého stvoření je, jak se dozvídáme, nebe z lidského pokolení. 'vtnu jme proto nyní pozornost člověku, který byl stvořen tak, že jako individuální lidská bytost v sobě odráží vše, co ve stvořeném vesmíru existuje — a cílem jeho znovuzrozdování je stát se pravým člověkem, obrazem a podobou Boha.

10.

ČLOVĚK – PROCES ZNOVUZROZOVÁNÍ

Člověk je skutečně narozen jako lidská bytost ze svých rodičů, avšak nestane se pravým člověkem, dokud není zrozen znovu Pánem. To, co činí člověka pravým člověkem, je duchovní a nebeský život, neboť ten jej odlišuje od zvířat.

Nebeská tajemství 3860

Do té míry, do které je člověk znovuzrozdován — to znamená tak dalece, jak jeho znovuzrozdování dosahuje dokonalosti — přestává sobě přisuzovat jakékoliv dobro či pravdu, tedy lásku a víru, ale přisuzuje vše Pánu.

Pravé křesťanské náboženství 610

Tak jako veškeré stvořené věci odvozují svůj původ z duchovního vzoru, tak i člověk je duchem „oblečeným“ do materiálního těla. Duch je tím, co v člověku myslí, chce a rozhoduje, a přírodní tělo podle toho jedná. Mluvíme proto o vnitřním (duchovním, interním) člověku a vnějším (přírodním, externím) člověku. Ačkoliv duchovní člověk je příčinou všeho, co vyjadřuje a koná člověk přírodní, ani on není svým vlastním zdrojem života. Člověk je člověkem mocí svých dvou schopností: vůlí a rozumem — schopností chtít a schopností myslet. Tyto schopnosti — vůle a rozum — jsou však pouze „přijímacími schránkami“ toho, co do nich vtéká od Boha: vůle je přijímací schránkou lásky, rozum přijímací schránkou moudrosti.

Je pouze jediný Život, a ten přichází od Pána Samotného. Andělé, duchové a lidé na Zemi jsou pouze příjemci života.

Nebeská tajemství 3742

Člověk je příjemcem veškerého života od Boha. Tuto skutečnost si člověk, pozdvihá-li svou mysl ze světla zdánlivosti do světla Božských pravd, uvědomuje stále určitěji: skutečnost, že z něj samotného nepochází nic z lásky a dobra, ani z moudrosti a pravdy — že vše dobré, co v člověku je a co jej činí člověkem, přichází pouze od Něj Samotného.

Účel, proč lidé byli takto stvořeni, vysvětluje zřetelně z popisu Božské Lásky a Moudrosti. V knize Božská Prozřetelnost čteme:

Božská láska, a proto i Božská Prozřetelnost, má za svůj cíl nebe sestávající z lidských bytostí, které se staly či stávají anděly, jímž Pán může poskytnout požehnání a štěstí lásky a moudrosti.

Božská Prozřetelnost 27

Člověk je šťastný a žije navěky, přijímá-li a opětuje-li lásku od Boha a k Bohu a účinnou lásku k druhým lidem: miluje-li Boha nade všechny věci, a druhé lidi jako sebe samého. To je řád, ve kterém a pro který byl člověk stvořen a který je vyjádřen a obsažen ve všech Božích přikázáních — základních principech, které Bůh určil pro Život lidí. Pouze žije-li člověk v souladu s tímto řádem, může být spojen s Bohem a žít tak navěky Jeho život lásky a moudrosti.

Tento řád však byl převrácen postupným „pádem“, tj. nahromaděním dědičných sklonů přírodního člověka milovat sebe samého více než Boha a druhé lidi. Řádem je, aby duchovní, vnitřní člověk, přijímající lásku a moudrost od Boha, vládl člověku přírodnímu, který je sídlem veškerého zla v člověku; a aby tak tyto dvě vyšší lásky určovaly cíl nižším láskám přírodního člověka, lásce k sobě a lásce ke světu, které musí zůstat podřízeny. Skutečností však je, že nejrůznější sobecké tendence dnes dědíme po svých předcích všichni, a tak přicházíme brzy po svém narození do stavu, kdy o svých vyšších, duchovních a nebeských stupních myslí vůbec nic nevíme, neboť jsou v nás uzavřeny, a žijeme uvězněni v Životě svého přírodního já.

Vnější neboli přírodní člověk vládne od nejranějšího mládí, nevědomý existence vnitřního neboli duchovního člověka. Proto, když člověk prochází reformací a z přírodního či vnějšího člověka se stává duchovní či vnitřní, přírodní člověk se nejdříve vzpouzí. Člověk se totiž učí, že přírodní člověk se musí podřít, tedy že všechny jeho silné touhy ke zlému a doprovodné potvrzující myšlenky musí být vykořeny. Proto si přírodní člověk ponechaný sám sobě myslí, že by to znamenalo jeho zkázu — nevidí totiž věci jinak, než že oblast přírodního zahrnuje veškerou realitu. Skutečnost, že uvnitř duchovního leží věci přesahující jakoukoli míru Či popis, je zcela mimo jeho poznání.

Nebeská tajemství 5647

Náboženství proto jasně a zřetelně učí o celoživotním procesu znovuzrozdání. To je základním úkolem, prací člověka na Zemi. Čteme: **„Znát Boha a vyhýbat se zlu, protože je proti Bohu, jsou dva nejzákladnější principy spasení“** (Božská Prozřetelnost 328). **„Vyhýbat se zlu, protože to je hřích, je křesťanským náboženstvím samotným“** (Božská Prozřetelnost 265). **Nemohli bychom více zdůraznit důležitost těchto principů pro Život člověka. Tyto pravdy a jejich nejrůznější aplikace jsou popsány a rozebrány ve 35 dílech spisů E. Swedenborga od samého počátku až do konce. Ani Písmo Svaté ve svém vnitřním smyslu nehovoří o ničem jiném.**

Člověk získává svým narozením od rodičů zlo všeho druhu a toto zlo je uloženo v jeho přírodním člověku, který je protikladný Člověku duchovnímu. Přesto je narozením předurčen pro nebe, a nebe nemůže dosáhnout, dokud se nestane duchovním; jediný způsob, jak se to může stát, je znovuzrození. Nezbytným důsledkem je, že přírodní Člověk se svými tužbami musí být zkrocen, podmaněn a převrácen vzhůru nohama — jinak Člověk nemůže pokročit ani o krok blíže k nebi.

Proces znovuzrokování duchovního života člověka je uskutečňován Pánem, avšak je možný pouze za spolupráce člověka. Zatímco člověk vnějškově jedná podle toho, o čem z náboženství ví, že je správné — vyhýbá se veškerému zlu — protože je proti Bohu — Pán provádí změny a přeorientování pořádku vnitřně. To uskutečňuje v každém člověku jedinečnými, nespočetnými a nevyjádřitelnými způsoby a prostředky, o nichž nikdo kromě Něj nic neví.

Důvodem, proč všichni mohou být znovuzrozeni a tak spaseni, je skutečnost, že Pán je přítomen se svým Božským dobrem a pravdou u každého člověka.

Pravé křesťanské náboženství 580

Lidská spolupráce s tímto Božím úsilím má zároveň i určité obecné rysy a stadia, přestože se tento proces nekonečně liší u každého jednotlivého člověka. Zcela nejobecněji můžeme **proces znovuzrokování člověka** rozdělit do **tří fází**:

1. Reformace. Před jakoukoli změnou v orientaci našich lásek si musíme nejprve ujasnit, co je dobré a co je zlé, co po nás Bůh chce a proč, v čem děláme chyby a co bychom měli ve svém Životě změnit. Poznat Boží vůli a pochopit Jeho přikázání můžeme na základě Jeho Slova a dnes již i pomocí racionálního vysvětlení jeho obsahu, které zprostředkoval ve svých spisech Swedenborg. Takto je Božská Pravda otevřena pro lidi ve své úplnosti i detailech. Všechna opravdová náboženství světa však obsahují v určité podobě veškerá základní a nezbytná pravidla pro život, která určují, jak žít a kterým zlům se vyhýbat. Cestu znovuzrokování proto může nastoupit každý, kdo se rozhodne žít podle náboženských principů svého náboženství, a zříkat se svých sobeckých lásek a náklonností. Znalost a aplikace těchto principů na vlastní život je prvním — a zároveň nikdy nekončícím — krokem znovuzrokování. Sebezkoumání, rozpoznání vlastních zel ve světle Božích pravd a upřímná touha po změně, s pokorou a prosbou o Božskou pomoc, se nazývá pokáním.

Aktem pokání myslíme vše, co člověku zabraňuje chtění a tím i konání zlých skutků, které jsou hříchy proti Bohu.

Pravé křesťanské náboženství 510

2. Pokáním v sobě člověk otevírá dveře pro růst nové vůle a nových náklonností, které postupně nahradí zakořeněné zvyky a radosti našeho starého já. Swedenborg píše, že bychom se měli vdaném čase soustředit pouze na jedno či několik zel, která v sobě rozpoznáme, a od nich se z náboženských důvodů odvrátit. Často poznáme, že změna není tak těžká, jak se na první pohled zdá, chceme-li ji rozhodně a celou myslí. Přesto žádná duchovní změna k lepšímu není možná bez toho, co se nazývá pokušeními. Pokušení spočívají v boji mezi naší starou a novou vůlí a jejich doprovodnými radostmi, které stojí k sobě v protikladu. V době pokušení v nás pekelní duchové vzbuzují náklonnosti a city, které máme spojené se svým starým já, a andělé v nás naopak podporují touhu po změně a vizi něčeho lepšího. Ocítáme se tak uprostřed boje, který vzbuzuje napětí a nutnost rozhodování. Součástí pokušení je bolest ze ztráty něčeho, co jsme měli rádi, k čemu jsme přilnuli, ale u čeho jsme rozpoznali škodlivost. Máme-li však důvěru v Božskou pomoc, nalezneme odvahu opustit staré. Zpočátku tak činíme pouze z vlastního přinucení — následujeme pravdu ve svém životě pouze proto, že je to Pravda, aniž ještě cítíme něco z dobra a z radosti nové vůle a nového života.

V pokušeních se člověku zdá, že je ponechán sám sobě, i když to ve skutečnosti není pravda, neboť Bůh je důvěrně přítomen v jeho nejvnitřnějším bytí a neustále v něm člověka udržuje. Proto když někdo překoná pokušení, vstoupí do ještě užšího spojení s Bohem.

Pravé křesťanské náboženství 126

3. Znovuzrozování (v užším smyslu). Osvětlená křesťanská teologie učí, že akce předchází a vůle následuje. Vytrváme-li na cestě k lepšímu, Pán v nás postupně vytváří a posiluje novou vůli; která v sobě obsahuje nové pocity radosti, přesahující dokonce daleko radosti našich starých zvyků a lásek. Postupně tak nezanecháváme staré pouze z pocitu přinucení a poslušnosti, ale stále více proto, že to opravdu chceme. Čím více nové radosti cítíme, tím více pro nás staré lásky ztrácí přitažlivost, až v nás nakonec vzbuzují odpor a nechut'. Zároveň s tím vnitřně prohledáme jejich podstatu, spočívající v určitém druhu zla. Pocity klidu, radosti a pozdvižení ducha, které Pán dává člověku po každém prožitém duchovním pokušení, člověka utvrzují na jeho nové cestě a dodávají mu důvěru v Jeho neustálou přítomnost, vedení a pomoc.

Skrze novou vůli, kterou Pán v člověku vytváří, plyne od Něj život. Život, který přichází nejdříve, se projevuje jako poslušnost, což je prvý stupeň vůle. Život, který přichází jako druhý, se projevuje jako sklon ke konání toho, co je pravdivé — což je pokročilejší stupeň vůle, který je dosažen tehdy, když je pociťována rozkoš a blaho z konání toho, co je pravdivé.

Nebeská tajemství 3870

Za našeho života na zemi, uprostřed nejrůznějších zmatků, nepokojů a válek, kdy jsme obklíčeni nejrůznějšími druhy strachů, nenávistí a krutostí, se často zdá, že toto je jediná realita — život, který musíme žít a bojovat vněm o vlastní přežití.

Existují **dvě lásky**, které již z hluboké minulosti hluboce zakořenily v lidském rodu — **láska k ovládnutí druhých** a **láska k vlastnění majetku druhých**. Prvá z nich, jestliže jsou jí odstraněny zábrany, přerůstá v touhu stát se Bohem nebes; druhá v touhu stát se Bohem světa. **Všechny ostatní zlé lásky — a je jich nespočet — jsou podřízené těmto dvěma, je však extrémně obtížné tyto dvě lásky zkoumat, neboť jsou hluboce vkořeněné a skrývají se před zrakem.**

Pravé křesťanské náboženství 533

Při veškerém běhu života bychom však nikdy neměli zapomenout, že existuje i něco jiného, vyššího a vznešeného. A nejenom že to existuje, ale Pán nás zve — ba naléhavě vyzývá — abychom zde a nyní tuto realitu svým vlastním životem v sobě uskutečnili. Není to pohádka — ty nejlepší, nejkrásnější vize, které jsme kdy měli, vize o nesobecké a čisté lásce jednoho člověka ke druhému, vize o pravé, věčné a nejhlubší manželské lásce jednoho muže a jedné ženy, vize o nebeských společenstvích, kde lidé žijí beze strachu, v otevřenosti, přátelství a radosti — to vše je skutečností v ještě větší míře, než si vůbec dovedeme představit. Je to skutečné, neboť Pán slibuje, že ti, kteří zvítězí, obdrží život:

Nové nebeské vnímání „já“ je výsledkem nové vůle udělené Pánem. Liší se od vlastního „já“ člověka samého vtom, že ti, kteří je obdrželi, již nevidí pouze sebe samé v každé jednotlivé věci, kterou dělají, nebo v každé jednotlivé věci, kterou poznávají a sdělují druhým. Místo toho vidí druhého člověka, druhé lidi obecně, Církev, Pánovo království a Pána Samého.

Životní cíle jsou tím, co prodělalo změnu; neboť cíle pro nižší věci, jmenovitě pro sebe a pro svět, byly odstraněny z dohledu a vyšší cíle byly uvedeny na jejich místo, aby je nahradily, životní cíle nejsou nic jiného než skutečný život člověka, neboť cíle, které člověk má, jsou věci, které žádá jeho vůle. Jsou také jeho skutečnými, uvnitř přítomnými láskami, neboť to, co člověk miluje, po tom jeho vůle touží a to tvoří jeho cíl. Člověk, kterému bylo dáno nebeské „já“, také užívá stavu jasnosti a klidu, neboť důvěřuje v Pána a věří, že se jej nemůže dotknout naprosto žádné zlo. (...) Užívá také pravé svobody, neboť vedení Pánem vytváří svobodu, protože člověk je takto veden uvnitř sféry dobra, od dobra a k dobru. Z toho jasně plyne, že tento člověk užívá blaho a štěstí, neboť není nic, co by jej znepokojovalo — naprosto žádná sebeláska, a proto naprosto žádné nepřátelství, nenávisť či msta; ani žádná láska ke světu, a proto naprosto žádný podvod, strach či nepokoj.

Nebeská tajemství 5660

To, co se jeví jako nerealistická utopie, je ve skutečnosti tím jediným, pravým a skutečným, co po nás On chce a k čemu nás stvořil a předurčil. Musíme pouze nalézt odvahu rozhodnout se pro uskutečňování této vize svým vlastním životem, a obrátit se zády ke všemu falešnému, co nás spoutává a vytváří falešný pocit, že je tím jediným „normálním“ a rozumným a co si přeje zůstat nepojmenováno a nerozpoznáno. Pán nás zve do nejvznešenější bitvy, do duchovního boje proti zlu a lžím, který máme bojovat sami v sobě, a tím i pro druhé a pro celé Jeho „království“. Ne proto, že my sami bychom měli sílu bojovat. Pouze tím, že Pán Sám za Svého pobytu na zemi odstranil moc pekla a podmanil si je, umožnil i nám abychem Jej nyní ve svých vlastních životech následovali a nechali Jej bojovat pro nás podruhé. To je Jeho pravým druhým příchodem na zem, který předpověděl — příchod skrze naše mysl a srdce. Chce, abychem se stali Jeho pravými následovníky a vítězstvím nad vlastními zly se stali Jeho přáteli, kteří budou přinášet a šířit Jeho Lásku a Pravdu mezi lidmi na zemi.

Bytí člověka není ničím jiným než přijímatelem věčného, které vychází z Pána. (...) Člověk si myslí, že má být a že existuje sám o sobě, i když ve skutečnosti (...) je tím, kdo manifestuje býtí. Bytí samo o sobě se nachází pouze v Pánu, a toto Bytí je zváno Jehovah. Toto Bytí, Jehovah, je zdrojem, ze kterého odvozují své býtí všechny věci, které se zdají existovat samy o sobě.“

Nebeská tajemství 3938

Nikdo nemá vytříbené vnímání toho, co je dobré, požehnané a šťastné, pokud nezažil stavy, kdy zakoušel to, co není dobré, požehnané a šťastné.

Nebeská tajemství 2694

Člověk, který není znovuzrozen, je jako někdo, kdo vidí v noci přízraky a myslí si, že to jsou lidé. Když je později znovuzrozován, je jako někdo, kdo vidí v úsvitu dne, že to byly přeludy; a později, když je znovuzrozen a jev plném denním světle, vidí, že to byly halucinace. Člověk, který není znovuzrozen, je jako snící, a ten, který je znovuzrozen, je jako někdo zcela probuzený. Také ve Slovu je přírodní život přirovnán ke spánku a duchovní život k bdění.

Pravé křesťanské náboženství 606

11.

DUCHOVNÍ KOMUNITY

Jestliže chceš být navěky šťastný, poznej a věř, že budeš žít po smrti. Vždy na to pamatuj, protože to je pravda.

Nebeská tajemství 8939

Když již tělo není schopno vykonávat své funkce v přírodním světě, člověku je řečeno, že má umřít. On však přesto neumírá, ale je pouze oddělen od těla, které mu bylo k užitku na světě. Člověk žije dál; neboť člověk není člověkem mocí svého těla, ale mocí svého ducha. Duch je tím, co v člověku myslí; a myšlenky spojené s citovými popudy jsou tím, co vytváří člověka.

Nebe a peklo 445

Nebe a peklo jsou v blízkosti lidí, dokonce v nich samých. Peklo je ve zlém člověku a nebe v dobrém. Po smrti každý přichází do toho pekla či do toho nebe, se kterým byl vnitřně spojen, zatímco pobýval na světě.

Nebeská tajemství 8918

Víra v posmrtný život v určité podobě je součástí všech náboženství. Teologie, kterou vysvětlují díla E. Swedenborga, však podává velmi jasný a konkrétní obraz alternativ našeho posmrtného života. Říká se zde jasně, že budeme žít dále jako muži a ženy, a to nejenom s charakterem, který jsme si vytvořili za svého pozemského života, ale i v těle se všemi jeho smysly a orgány. Jediným rozdílem je, že až odložíme své hmotné tělo a naše vědomí opustí tento hmotný svět, ocitneme se vědomě ve svém duchovním těle a ve svém duchovním prostředí.

Lidský duch uvolněný z těla s sebou bere každou součást vnějšího člověka kromě hmotného těla. Pokud v dočasném stavu, to je během života člověka v těle, nebylo dosaženo souladu mezi vnitřním a vnějším člověkem, není jej dosaženo ani poté.

Nebeská tajemství 3993

Poslední věta citátu odkazuje k procesu znovuzrovnání našeho ducha, který musí započít již v životě našeho těla na zemi. Pouze zde si můžeme vytvořit něco z našeho základního vnitřního charakteru, který bude určovat náš budoucí osud po smrti. Tento základní charakter našeho života, a jak ukážeme dále, také i výběr naší duchovní společnosti v tomto životě i v životě příštím, je určen charakterem našich vnitřních lásek:

Žádný život není možný bez lásky určitého druhu ani bez radosti, která z této lásky vyplývá. Kromě toho podstata lásky podmiňuje podstatu života a radosti. Odstranili-li bychom naše lásky, anebo, což je stejné, naše touhy (neboť ty vyplývají z lásek), naše myšlenky by okamžitě zmizely a klesli bychom jako mrtví. (...) Sebeláska a láska ke světu představují zdání života a radosti; ale protože jsou protikladné pravé lásce, kterou je milovat Pána nade všechny věci a druhého člověka jako sebe samého, je jasné, že jedna z nich není láskou, ale nenávisť. Protože čím více někdo miluje sebe a svět, tím více nenávidí člověka i Pána. Proto pravou láskou je milovat Pána, pravý život je obsažen v lásce k Němu a pravá radost je radost tohoto života. Existence více než jedné pravé lásky není možná. Proto není možná ani existence více než jednoho pravého života, který je zdrojem veškeré pravé radosti a štěstí, tak jak jich užívají andělé v nebi.

Nebeská tajemství 33

To, co není zřejmé na tomto světě — pravý vnitřní charakter člověka — se jasně projeví po smrti. Prvé stadium po smrti, jak jej popisuje Swedenborg, je právě oním procesem třídění a odhalování pravé vnitřní podstaty. Změna vnitřních stavů jev duchovní realitě souvztažná s putováním, a tak člověk „putuje“ ve svém novém duchovním prostředí z místa na místo a hledá si to, které mu nejlépe vyhovuje — a tím se postupně z vnějšího zdání o tom, kým je, co chce a co je pro něj důležité, dostává ke svému pravému vnitřnímu já. Podstatné však je, že člověku je vždy ponechána jeho vlastní svobodná volba. Nikdo není poslán za odměnu do nebe či za trest do pekla, avšak své místo a svou společnost si každý určuje sám — na základě toho, kým vnitřně je, a kam jej to proto „táhne“.

Pán nikoho nesoudí jinak než z lásky, neboť touží každého povznést do nebe, a kdyby to bylo možné, až přímo k Sobě. Neboť Pán je Milosrdenství samo a Dobro samo, a ty nemohou nikoho zatratit. Člověk sám je tím, kdo se zatracuje, protože odmítá dobro. Jestliže se člověk zřekne dobra v tělesném životě, zřekne se jej i ve druhém životě — a tak se zříká i Pána, protože Pán nemůže být v ničem jiném než v dobru.

Nebeská tajemství 2335

Základní vnitřní orientace životních lásek člověka je tedy tím, co určuje, jaký život bude žít a v jaké společnosti lidí se bude nacházet. Vnitřní afinita, projevující se také sférou, kterou lidé a celé duchovní společnosti kolem sebe vyzařují, je tím, co člověka přitahuje, a její rozdílnost je tím, co jej odpuzuje. V našem světě je tomu jinak. S určitými lidmi se cítíme dobře, ti, kteří cítí a myslí podobně jako my, se stávají našimi přáteli, avšak lidem s naprosto rozdanými hodnotami a pohledem na svět se vyhýbáme. Jelikož ve druhém životě se projeví, jak jsme ukázali, že dvojí podstata vnitřních lásek je neslučitelná, lidé nakonec končí ve dvou zcela rozdílných prostředích: v „nebi“, což je, nejobecněji řečeno, společnost dobrých lidí, jejichž láska od Boha a k Bohu se projevuje aktivní péčí a službou pro druhé; či v „pek1e“, což je společnost jedinců, kteří se rozhodli sloužit sami sobě a svým vlastním touhám a na druhé lidi pohlíží pouze jako na prostředky uspokojování svých vlastních zájmů. Bolest a frustrace pekla spočívá v tom, že lidé se stejným druhem sebelásky žijí pohromadě a všichni usilují o totéž, pouze však pro sebe — atak stejným způsobem, jakým jedni nakládají s druhými, nakládají také druzí s nimi.

Nebeský život je naproti tomu aktivním životem lásky a péče o druhé lidi, protějškem kontemplativního života v ústraní. Radost každého je vnímána všemi a radost všech každým:

Nebe spočívá v tom, srdcem cítit touhu po dobru druhých více než touhu po vlastním dobru, a činit druhé šťastnými službou z lásky, a ne z nějaké sobecké naděje na odměnu.

Nebe a peklo 535

Nebeští andělé neznají, co je to víra — kromě víry, která vyvěrá z lásky. Láska proniká celým nebem, neboť v nebi nenalezneme jiný život než ten, který patří lásce. Ta je zdrojem veškerého štěstí v nebi, štěstí tak velkého, že žádný její rys nemůže být popsán nebo jakýmkoliv způsobem uchopen lidskými pojmy. Lidé, ve kterých je tato láska přítomna, milují Pána celým svým srdcem. A přesto si uvědomují a vnímají, že veškerá láska i veškerý život, který patří pouze lásce, a tak i veškeré štěstí, přicházejí pouze od Pána a od nikoho jiného.

Nebeská tajemství 32

Ani nebe, ani peklo však nejsou stejnorodými komunitami. Tak jako se člověk liší od Člověka, pospolitost od pospolitosti, národ od národa, tak i v duchovním světě nacházíme společenství, jež se v nespočetných variacích liší jedno od druhého. Jak jsme řekli, láska je tím, co v duchovním světě spojuje a způsobuje vzájemnou blízkost. Lásky mají v každém člověku svou hierarchickou strukturu a ze základní — „vládnoucí“ — lásky každého Člověka vyvěrají nespočetné variace lásek a náklonností podle jeho vlastního uzpůsobení a dispozicí. Takto se lidé v duchovním světě sdružují s těmi, kteří jsou s nimi nejvíce vnitřně příbuzní, a Pán takto uspořádává celé nebe do ohromného celku se všemi jeho součástmi funkčně propojenými. Swedenborg popisuje, že lidé zde žijí v manželských párech, spojení věčnou, pravou manželskou láskou jednoho muže a jedné ženy. Tito žijí ve společenstvích sobě podobných lidí. Společenství jsou spojena ve větší nebeské společnosti a tyto společnosti tvoří dohromady celé obrovské nebe. Jelikož jsme zde na zemi spoutaní příliš hmotnými představami, je pro nás velmi obtížné pochopit skutečnost, že nebe jako celek funkčně odpovídá člověku. Tak jako je Pán ve Své Božské Lidskosti člověkem, tvořícím život celého nebe, tak je i nebe Velkým Člověkem, a rovněž i každý jednotlivý anděl je Člověkem, odrážejícím v sobě celou realitu velkého nebeského člověka.

Kromě horizontálního rozdělení do nespočetných komunit na základě podobností náklonností vůle **sestává nebe ze tří diskrétně oddělených stupňů**. Tyto stupně odpovídají **třem duchovním stupňům myslí člověka** (všimněme si, jak jsme již několikrát zdůraznili, že **vše v člověku má svou souvztažnou existenci v realitě duchovního světa**):

(1)

Nejvyšší úroveň lidské duchovnosti se nazývá „nebeská“: Je to stav, ve kterém se lidé nechávají spontánně a bez pochybností vést svou láskou k Bohu a druhým lidem.

(2)

Druhá úroveň, nazývaná „duchovní“, je stavem, ve kterém jsou lidé vedeni nejprve náklonností k porozumění pravdě a následně konají Boží vůli.

(3)

Třetí úroveň, „přírodní“, je pro lidi, kteří jsou více prostými vykonavateli, které více zajímá, že něco funguje, než proč to funguje.

Těmto třem úrovním či stavům myslí odpovídají **tři úrovně nebes — nebeská, duchovní a přírodní nebesa**, s obyvateli žijícími vědomě na odpovídající úrovni vědomí.

Mělo by být známo, že existují **trojí nebesa**, rozeznatelná podle **tří stupňů lásky a moudrosti**; a že v míře, ve které je Člověk znovuzrozen, je ve styku s anděly tří nebes. To je také důvodem, proč je lidská mysl je rozdělena do tří stupňů (úrovní) odpovídajících **trojím nebesům**.

Pravé křesťanské náboženství 608

To nás uvádí v další podstatnou skutečnost. Člověk přichází mezi spřízněné společníky nejenom až po své smrti, ale jeho vnitřní stupně vědomí jsou s nimi v kontaktu již za jeho života, a to neustále a nepřetržitě, přestože si toho není vůbec vědom. Tato duchovní společenství jsou sním spojena prostřednictvím jeho náklonností a myšlenek, a to do takové míry, že v člověku neexistuje ani jediný specifický popud vůle či myšlenka, které by nebyly spojeny s určitým duchovním společenstvím:

Vnitřně (to znamená, co se týče našich myšlenek a citů) je každý uvnitř společenství andělů či ďáblů, ačkoli si toho není vědom. Vše, co člověk myslí a chce, má svůj původ zde — a to do takové míry, že kdyby společenství duchů či andělů, ve kterých přebývá, byla od něj vzdálena, okamžitě by ztratil schopnost jakékoli myšlenky či chtění, a okamžitě by klesl k zemi jako mrtvý.

Nebeská tajemství 4067

Jelikož Člověk žije neustále ve spojení s obyvateli duchovního světa, je přenesen, když opouští přírodní svět, do společnosti těch, kteří se podobají společníkům, které měl za svého pobytu na světě. To je také příčinou toho, proč má každý po své smrti dojem, že je stále ve světě. Přichází totiž do společnosti těch, kdo sdílejí podobné náklonnosti vůle, a rozeznává tyto lidi podobně, jako příbuzní rozeznávají své blízké na zemi.

Pravé křesťanské náboženství 607

Náš proces znovuzrokování na zemi tedy odráží (souvztažně v duchovním světě) proces výběru společenství andělských či pekelných duchů, se kterými chceme být ve vnitřním spojení:

Každé zlo v člověku je ve spojení s těmi, kteří jsou v pekle a kteří mají stejné zlo, a na druhé straně každé dobro v člověku je ve spojení s těmi, kteří jsou v nebi a kteří mají podobné dobro.

Pravé křesťanské náboženství 613

Jelikož žijeme v duchovní svobodě, svými denními rozhodnutími se pohybujeme blíže k jednomu či druhému duchovnímu společenství a přibližujeme se blíže k nebeskému či pekelnému světu. Necháme-li se vést Pánem v našem procesu znovuzrokování, jsme vnitřně a svobodně uváděni do stále vnitřnějších a dokonalejších andělských společenství. V opačném případě si člověk pro sebe vybírá společenství duchů s obdobnými druhy zel, jako jsou ta, kterým se oddává. Tito duchové jsou ve spojení s pekly a spolu s člověkem jsou naprosto pod jejich kontrolou — ačkoli si toho nejsou vůbec vědomi, neboť z rozkoše, kterou zažívají, a ze zdánlivé svobody si myslí, že mají kontrolu sami nad sebou.

Duchovní svět tedy není něčím vzdáleným, žijícím odděleně a nepoznatelně svůj vlastní život, ale je realitou, se kterou jsme v nejtěsnějším a neustálém spojení a která má přímý a bezprostřední vliv na náš život. V nás' lidech, se přírodní a duchovní svět spojuje, a my svými vlastními rozhodnutími ovlivňujeme a měníme realitu obou světů. Jsme to my, kteří se rozhodujeme, budeme-li žít a přispívat k rozvoji života Boží lásky a pomoci jedněm druhým, či přejdeme-li na stranu zla a domněle svobodni budeme žít ve stínu pravého života, který je ve světle nebe spíše smrtí nežli životem.

Po smrti jde každý cestou své lásky.

Božská Prozřetelnost 319

Nikdo se nestane andělem, to je nikdo nepřijde do nebe, pokud si s sebou neponese něco z andělského charakteru vytvořeného již v době, kdy pobýval na světě. V tomto charakteru je obsažena znalost cesty (z chození po ní) a chození po cestě (z její znalosti).

Božská Prozřetelnost 60

Nebeský člověk je takový, že nezakládá své jednání na svých vlastních tužbách, ale na tom, co těší Pána — to je jeho tužbou. Tímto způsobem zažívá vnitřní mír a štěstí. (...) Zároveň zažívá i vnější spokojenost a radost.

Nebeská tajemství 85

Po smrti je každý souzen podle svých vlastních skutků; ne takovým způsobem, že by mu byly do podrobností vyjmenovávány, ale tím, že se k nim sám navrácí a jedná stejným způsobem jako dříve — neboť smrt je pokračováním života.

Božská Prozřetelnost 27

Závěr

Podkladem pro tuto knížku, která obsahuje pouze nejstručnější nástin Swedenborgem podaného teologického učení, byla především samotná díla Emanuela Swedenborga, z nichž jsou nejvýznamnější následující (v abecedním pořádku):

Athanasijské krédo

Bílý kůň v Apokalypse

Božská láska a moudrost

Božská prozřetelnost

Duchovní deník

Manželská láska

Nový Jeruzalém a jeho nebeské nauky (i česky celá kniha „Nová doba“)

Nebe a peklo (i česky celá kniha)

Nebeská tajemství (12 svazků)

Nauka o Pánu

Nauka o Písmu svatém

Nauka o víře

Nauka o životě

Objasněná Apokalypsa

Pokračování posledního soudu

Poslední soud

Pravé křesťanské náboženství

Principy Nové církve

Spojení duše a těla

Stručný výklad učení Nové církve

Země ve vesmíru

Zjevená Apokalypsa

Další použité bibliografické zdroje:

Robert H. Kirven: Big Questions Off Campus, The New Church Press, New York 1960

George F. Dole: A Thoughtful Soul, Reflections From Swedenborg, Swedenborg Foundation, West Chester 1985

V **českém jazyce** jsou dostupné k zakoupení následující tituly:

Nebe a peklo je patrně **nejčtenější** Swedenborgovým dílem, ve kterém autor podrobně popisuje duchovní svět a jeho zákony. Kniha je rozdělena do tří částí. Nebi je věnována nejrozsáhlejší část a dozvídáme se zde o jeho struktuře, obyvatelích a mnoha dalších věcech. Kapitola o světě duchů popisuje především stavy člověka po smrti, a knihu uzavírá kapitola věnovaná Peklu. Z latinského originálu přeložil a vydal Rev. Janeček v roce 1933. Knihu lze obdržet v knihkupectví v Celetné ulici v Praze.

Nová doba — pod tímto titulem se skrývá jeden z nejznámějších Swedenborgových spisů **Nový Jeruzalém a jeho Nebeské nauky** představující teologii nového křesťanství. Vydalo nakladatelství Eko-konzult, P.O. BOX 115, 690 02 Břeclav. 132 str., cena neuvedena

Styk duše s tělem patří k nejkratším Swedenborgovým pojednáním, ve kterém se autor zabývá odvěkou filozofickou otázkou vzájemného působení duše a těla. Swedenborg je zastáncem duchovního vlivu, který je založen na řádu a jeho zákonech. Závěrem Swedenborg popisuje diskusi o této otázce v duchovním světě.
28 str., cena 35,-Kč

Tajemství nebe — výňatky z díla Emanuela Swedenborga. Knížka přináší citáty z různých Swedenborgových teologických děl, z nichž každý obsahuje myšlenku podněcující k dalšímu přemýšlení. Citáty jsou doplněny závěrem zamýšlejícím se nad autenticitou přinášeného poselství.
87 str., brož., cena 58,- Kč

Tajemství víry — kniha přináší **komentované úryvky** z šesti důležitých teologických děl Emanuela Swedenborga: Pravé křesťanské náboženství, Nebeská tajemství Božská láska a moudrost, Božská Prozřetelnost, Manželská láska a Nebe a peklo, a seznamuje s jejich základními myšlenkami.
99 str., brož., cena 98,-Kč

Pohledy do tajemství Bible — kniha Rev. J. S. Maříka, která přiblíží čtenáři vnitřní smysl Bible. Autor v 770 heslech postihuje ve zkratce nejen význam obecně známých biblických citátů, ale zvláště ta místa, jež se neinformovanému čtenáři jeví jako rozporná z hlediska exaktního poznání.
546 str., brož., cena 80,- Kč

Život Emanuela Swedenborga — brožura seznamuje se základními životopisnými údaji i s vědeckou a politickou kariérou švédského teologa. Stručně charakterizuje jednotlivé teologické knihy a je doplněna přehledem všech významnějších prací z oborů, jimiž se zabýval.
31 str., 6 čb. obr., cena 25,-Kč

Arcana — časopis inspirovaný učením Emanuela Swedenborga, vydávaný čtyřikrát ročně. Každé číslo je tématicky zaměřeno na některou otázku týkající se duchovních skutečností a jejich zákonů. Z připravovaných čísel např.: duchovní světa konec milénia, Život po smrti, náboženství a věda, a další. Editor: Ing. Lenka Máchová.
Jedno Číslo: 35,- Kč, roční předplatné: 120,- Kč

Není-li uvedeno jinak, knihy a časopis lze zakoupit v knihkupectvích či objednat na dobírku na adrese:

Lenka Máchová, nám. U oblouku 500, 708 00, Ostrava - Poruba
e-mail: machova@ova.inetnet.cz

Na tuto adresu můžete také poslat autorce knihy své připomínky, postřehy, dotazy.

Úvahy uveřejněné v této knize a články ze starších čísel časopisu Arcana, stejně jako odkazy na další www stránky zaměřené na Swedenborgovu teologii naleznete na internetové adrese:

<http://www.swedenborg.cz>

Poznámka zpracovatele na internet, Ivo A. Bendy:

Dle předchozího přehledu je evidentní, že je obrovskou škodou pro česky a slovensky mluvící lidi, že pouze dvěmi celými knihami je prezentace celého díla značně omezena a chudá. Je to nezvládnutím svého poslání v překladech do českého a slovenského jazyka některými lidmi, neboť je zde nabízeno jen torzo z celého díla (pokolikáté již u tak důležitých informací) !

Současně považuji tento přístup za znevážení takového díla Emanuela Swedenborga a věřím, že někomu se pohne svědomí a čest, aby sjednal nápravu v tomto ohledu. Kniha Nebe a peklo byla přeložena a vydána již v 30. letech. To také signalizuje stav české a slovenské duchovní literatury, kde převažují pseudoduchovní tituly (kterých je zde 90 %), a pravé poklady, leží ladem a NEPŘÍSTUPNÉ PRO ŠIRŠÍ VEŘEJNOST.

Už vůbec nehovořím o hluboké duchovní škodě, když tyto informace nejsou vůbec zvládnuty školstvím v České a Slovenské republice (o zahraničí nebudu hovořit, neboť mi tamní poměry nejsou známy).

Přes 7000 stran a 3000 obrázků o Vesmírných lidech najdete na internetu:

www.vesmirni-lide.cz

www.vesmirnilide.cz

www.andele-svetla.cz

www.andelesvetla.cz

www.universe-people.cz

www.universe-people.com

www.cosmic-people.com

www.angels-light.org
www.angels-heaven.org
www.ashtar-sheran.org
www.himmels-engel.de
www.angeles-luz.es
www.angely-sveta.ru
www.anges-lumiere.eu
www.angelo-luce.it
www.anioly-nieba.pl
www.feny-angyalai.hu
www.anjos-ceu.eu
www.angeli-raja.eu

www.swedenborg.cz